

HALLITUKSEN ESETYKS EDUSKUNNALLE JÄRJESTYSLAIN 22 JA 23 §:N MUUTTAMISEKSI JA ERÄIKSI YKSITYISISTÄ TURVALLISUUSPALVELUISTA ANNETUN LAIN SEKÄ JÄRJESTYKSENVALVOJISTA ANNETUN LAIN MUUTOKSIKSI

Esetyksen pääasiallinen sisältö

Esetys sisältää ehdotuksen muuttaa järjestyslain 22 ja 23 §:ää. Järjestyksenvalvoista annettuun lakiin ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin ehdotetaan eräitä muutoksia. Niillä pyritään tehostamaan turvallisuusviranomaisten ja yksityisen turva-alan välistä yhteistyötä, parantamaan turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa ja lisäämään yksityisen turvallisuusalan toimijoiden ammattitaitoa.

Esetys on osa yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Kyseinen lainsäädäntöhanke esitetään toteuttavaksi kahdessa vaiheessa. Tässä esittävässä ensimmäisessä, kiireellisessä vaiheessa ehdotetaan muutettavaksi yksityisen turvallisuusalan toiminnalle keskeisiä säännöksiä, jotka voitaisiin saattaa voimaan nopeasti.

Kansallisen kokonaisturvallisuuden lisäämiseksi poliisin avuksi asetettavien järjestykselaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuutta laajennettaisiin nykyisestä terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentoasemille ja satamiin, joissa tehtävät ovat selvästi luonteeltaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Samalla kyseisten järjestyksenvalvojen toimivaltuutta poistaa toimialueeltaan henkilö esitetään selkeytettäväksi. Lisäksi edellä mainittujen järjestyksenvalvojen ja vartijoiden käyttäminen lentoasemien, satamien ja tuomioistuinten turvatarkastajina esitetään sallittavaksi.

Turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa pyritäisiin parantamaan edellä mainitun lisäksi esittämällä järjestyksenvalvoista annetun lain mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistapa selkeytettäväksi. Esimerkiksi ravintoloiden järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistapa esitetäisiin rajoitettavaksi siten, että järjestyksenvalvojan olisi pääsääntöisesti suoritettava tehtävänsä ennalta estävästi työskentelemällä toimialueellaan.

Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden ammattitaitoa pyritäisiin lisäämään säätämällä vartijoiden voimankäyttökoulutuksen kertauskoulutuksesta ja vartijoiden voimankäyttökouluttajista sekä järjestyksenvalvojakouluttajista aikaisempaa tarkemmin.

Esitetyt lakimuutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20 .

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen keskeiset ongelmat
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset
3. Esityksen vaikutukset
4. Asian valmistelu
5. Lausunnot
6. Riippuvuus muista esityksistä

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut
 - 1.1. Järjestyslaki
 - 1.2. Laki järjestyksenvalvojista
 - 1.3. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista
2. Voimaantulo
3. Sääätämisyjärjestys

LAKIEHDOTUKSET

1. järjestyslain muuttamisesta
2. järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta
3. yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta

1. Nykytila ja sen keskeiset ongelmat

Yksityisen turvallisuusalan keskeisistä tehtävistä säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002), joka sääntelee vartioimisliiketoimintaa ja turvasuojaustoimintaa, järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999), joka sääntelee järjestyksenvalvontatehtäviä ja järjestyslaissa (612/2003), jossa on säännökset ammattimaisesti, vartioimisliikkeiden toimesta poliisin apuna suoritettavista järjestyksenvalvontatehtävistä. Lisäksi turvatarkastustehtävistä säädellään useissa yhteiskunnan eri toimintoja sääntelevissä erityislaeissa, kuten ilmailulaissa (1242/2005), eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) ja turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa (1121/1999).

Yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöjärjestelmä on syntynyt eri ajankohtina ja tarveperusteisesti. Sääntely on pääsääntöisesti ajantasaista ja toimivaa, mutta sen kokonaisuus edellyttäisi ajantasaittamista ja selkeyttämistä. Yksi keskeinen ongelma-alue on alan samankaltaisten tehtävien jakautuminen useisiin eri lakeihin. Muita ongelma-alueita ovat muun muassa yksityiseen turvallisuusalaan liittyvien tehtävien määritelmät, tehtävien suorittamiseksi tarvittavat oikeudet ja vaadittavat ammattitaitoa koskevat edellytykset. Keskeistä olisi myös yksityisen turvallisuusalan ja sisäisen turvallisuuden viranomaisten yhteistyötä koskevan sääntelyn kehittäminen.

Voimassa olevan järjestyslain järjestyksenvalvojien asettamista koskeva säännös määrittelee tyhjentävästi paikat, johon järjestyksenvalvoja voidaan asettaa. Se ei nykyisellään mahdollista järjestyksenvalvojien asettamista terveydenhuollon- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentoasemille ja satamiin. Niissä turvallisuustehtävät ovat kuitenkin sisällöltään usein selkeästi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä.

Kyseisten tehtävien käytännön suorittamiselle olisi myös olennaista, että järjestyslaissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvojilla olisivat riittävät poistamiseen, kiinniottamiseen ja turvatarkastusten suorittamiseen liittyvät toimivaltuudet. Järjestyslain mukaisen järjestyksenvalvojan toimivaltuudet on säädelty viittaamalla järjestyksenvalvojista annettuun lakiin, joka on säädelty lähinnä yleisötilaisuuksien järjestyksenvalvontaa silmällä pitäen. Poistamisperusteista on nykyisin rajattu pois käytännössä keskeinen järjestyksenvalvojan suullisten ohjeiden tottelemattomuuteen liittyvä peruste. Vaikka järjestyksenvalvojan on ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpidettävä järjestystä ja turvallisuutta, järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta poistaa henkilöä, joka ei noudata kyseisiä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevia välttämättömiä ohjeita. Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet eivät nykyisellään muutoinkaan vastaa yleistä oikeustajua. Ongelmat tulisivat korostumaan tässä esityksessä esitettävillä järjestyksenvalvojan uusilla toimialueilla. Järjestyslain mukaisten järjestyksenvalvojien mahdollisista toimivaltuuksien ylityksistä ei ole muodostunut oikeuskäytäntöä.

Erityisesti terveydenhuollon toimipisteiden, mutta myös sosiaalihuollon toimipisteiden, lentoasemien ja satamien turvallisuusjärjestelyjen kehittämiseksi viranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan yhteistyönä on ilmennyt välitön tarve. Yhteiskunnallisesti on tärkeää, että niiden toiminnot sujuvat mahdollisimman häiriöttä. Varsinaisten turvallisuusjärjestelyjen osalta yksityisen turvallisuusalan toimijat, järjestyslainmukaiset järjestyksenvalvojat, vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat aikaisempaa keskeisemmässä asemassa, koska he ovat tehtäviensä luonteen vuoksi entistä useammin ensimmäisenä tapahtumapaikalla ja suorittavat esimerkiksi väkivaltaisen tai turvallisuutta vaarantavan henkilön toimialueeltaan poistamiseen liittyviä toimenpiteitä usein itsenäisesti.

Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä oli yhteensä 12 691 ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä yhteensä 6 059 uhka- ja väkivaltatilannetta, jotka ovat edellyttä-

neet turvallisuushenkilöstön toimenpiteitä vuoden 2008 aikana. Pelkästään edellä mainittujen päätoimipaikkoja tarkastellessa uhka- ja väkivaltatilanteita vastaavana aikana oli Helsingin alueella 2 611 ja Oulun yliopistollisessa sairaalassa 2 394. Edellä mainituissa kohteissa noin 10 % uhka- ja väkivaltatilanteista kohdistui muihin kuin sairaanhoitopiirien työntekijöihin.

Työpaikkaväkivaltaa Suomessa vuonna 1999 tutkineen Markku Heiskasen tutkimuksen mukaan 30 % sosiaalialalla työskentelevistä miehistä sekä 17 % sosiaalialalla ja 14 % henkilöstö- ja työvoima-asioiden hoidossa työskentelevistä naisista oli joutunut uhka- tai väkivaltatilanteeseen työssään. Tehtyjen tutkimusten perusteella työpaikkaväkivalta on vuodesta 1999 lisääntynyt. Sen trendi poikkeaa muusta väkivallasta, jonka trendi on laskeva. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mukaan työpaikkaväkivallan nousevan trendin selittää nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteiden uhkailu ja väkivalta. Uhkailuun ja väkivaltaan syylistyvät usein päihtyneet henkilöt. Kansallisen uhritutkimuksen 2003 ja 2007 haastatteluaineistoissa sosiaali- ja terveydenhuollon vastaajien määrä oli kuitenkin niin pieni, että luotettavaa tilastoa tästä ei ole voitu laatia. Sosiaalihuollon toimipisteiden asiakkaiden keskinäisestä uhka- ja väkivaltatilanteiden määrästä ei ole saatavissa luotettava tietoa.

Helsinki-Vantaan lentoasemalta vartijat poistivat 158 henkilö vuonna 2007 ja 182 vuonna 2008. Vastaavana ajankohtana lentoaseman poliisi poisti 100 ja 131 henkilöä. Muilla lentoasemilla järjestystä ja turvallisuutta häiritseviä tai vaarantavia henkilöitä oli tilastojen mukaan vähemmän, lievimpään menettelyyn, poistamiseen, tai poliisin paikalle kutsumiseen oli jouduttu turvautumaan yhteensä ainoastaan noin 30 kertaa.

Satamaliitolta saadun tiedon perusteella satamissa ei ylläpidetä tiedostoja järjestyshäiriöistä. Myöskään mitään varsinaista tilastoa asiakasmääristä ei ole olemassa. Matkustajia laivoissa arvioidaan olevan kahdeksasta yhdeksään miljoonaan vuosittain kaikki satamat ja matkustajat mukaan lukien. Edellä mainittu arvio ei pidä sisällään sisävesiliikenteen matkustajamääriä, joita on vaikea arvioida. Satamissa tarvittavasta järjestyksen ylläpitämisestä ovat huolehtineet rajavartiolaitoksen virkamiehet yhdessä vartioimisliikkeiden vartijoiden ja turvatarkastustehtäviin palkatun henkilökunnan kanssa. Vartijoilla ei ole kuitenkaan ollut oikeutta ylläpitää järjestetystä ja turvallisuutta, vaan he ovat suorittaneet lähinnä omaisuuden vartioimista koskevia tehtäviä. Turvatarkastajilla ei ole ollut turvatarkastusten suorittamista lukuun ottamatta oikeutta puuttua järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Sisärajojen vapauduttua rajatarkastuksista sopijaosapuolien kesken Schengen- sopimuksen voimaantultua Rajavartiolaitos on käytännössä vetänyt pois kyseisiin tehtäviin käytetyt virkamiehet vuoden 2008 alusta lukien.

Vartijoiden oikeudesta suorittaa turvatarkastuksia lentoasemilla, satamissa ja tuomioistuimissa osana vartioimisliiketoimintaa ei ole voimassa olevaa sääntelyä. Kyseisiä tehtäviä ei ole voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteella katsottu varsinaisiksi vartioimistehtäviksi. Edellä mainitusta johtuen vartijat ja järjestyksenvalvojat, joita voitaisiin peruskoulutuksensa lisäksi kouluttaa suorittamaan turvatarkastuksia, ovat pienemmällä lentokentillä ja satamissa voineet olla turvallisuustehtävien osalta vajaa työllistettyjä.

Vartioimisliikkeiden resurssien turvaamiselle ja henkilöstön tarkoituksenmukaiselle käyttämiselle ovat tarpeettomia rajoituksia aiheuttaneet myös vartijan hyväksymisen 65 vuoden ikäraja ja järjestyksilain säännös, jonka perusteella ainoastaan vartijaksi hyväksytty henkilöt, joilla on lisäksi voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi, voisivat suorittaa järjestyksilainmukaisia järjestyksenvalvontatehtäviä.

Toinen aihealue, jossa nopealla sääntelyllä voitaisiin ohjata yksityisen turvallisuusalan kehitystä, ennen kuin varsinaisia ongelmia ehtisi muodostua, olisi niin sanottujen kiertävien ja hälytyksenluontoisten järjestyksenvalvontatehtävien kieltäminen. Tällöin kysymys on erityisesti ravintoloissa vielä vähäisessä määrin suoritettavista järjestyksenvalvontatehtävistä. Edellä mainitut toimintamallit lähestyvät perustuslain 124 §:n perusteella sisäisen turvallisuuden viranomaisten yksinomaiseen toimivaltaan säädettyjä tehtäviä ja niiden suorittamistapoja. Voimassa olevan järjestyksenvalvojista annetun lain sääntelemät järjestyksenvalvojien toimivaltuudet, oikeudet ja velvollisuudet, eivät ole soveltuvia kyseisille suorittamistavoille. Kyseisten toimintamallien käyttöönottoa ei ole osattu ennakoida voimassa olevaa järjestyksenvalvojista annettua lakia säädettäessä. Kyseisillä suorittamistavoilla toimivien järjestyksenvalvojien toimenpiteistä on poliisin arvion mukaan tehty rikosilmoituksia samassa suhteessa kuin toimialueellaan työskentelevien järjestyksenvalvojien toimenpiteistä. Kyseisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistavan lainmukaisuutta ei ole vielä käsitelty tuomioistuimissa.

Kolmas asiakokonaisuus, jossa voitaisiin edetä kokonaisuudistuksen tavoitteiden suunnassa ja samalla nopeassa aikataulussa kehittää yksityisen turvallisuusalan toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaa ja alan toimijoiden ammattitaitoa, olisi lakisääteisen voimankäyttökoulutuksen kehittäminen. Asetustasolla on tarkoin säännelty vartijoiden voimankäyttökouluttajien kouluttajakoulutusta, muun muassa sen sisältöä ja järjestämistä. Kouluttajille ei kuitenkaan ole säädetty viranomaishyväksymismenettelyä. Koulutusoikeus on peruskoulutuksen hyväksytysti suorittamisen jälkeen toistaiseksi voimassa koko maassa. Lupamenettelyn puuttuessa viranomaisvalvonta on käytännössä hankalaa, koska kouluttajaksi soveltumattoman henkilön kouluttamisoikeuteen ei voida puuttua peruuttamalla viranomaishyväksyminen tai antamalla varoitus. Myöskään kouluttajien tietojen ja taitojen ylläpitämiselle ei ole lakisääteistä velvoitetta, jonka voidaan katsoa olevan ongelmallista voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä koskevan sääntelyn, oikeuskäytännön, käytäntöjen, hyväksyttävien tekniikojen ja menettelyjen kehittyessä. Lakisääteisen lupamenettelyn puuttuessa koulutusta tarvitsevien on ollut myös vaikea tavoittaa kouluttajia, koska koulutuksista ilmoittaminen on jäänyt kouluttajien oman aktiivisuuden varaan. Kertauskoulutusvelvollisuus puuttuu myös järjestyksenvalvojista annetun lain tarkoittamilta järjestyksenvalvojakouluttajilta.

Voimankäyttökouluttajien osaaminen sekä heidän henkilökohtainen soveltuvuutensa ovat olennaisia asioita voimankäyttökoulutusten laadun näkökulmasta. Koska kouluttajille ei ole säädetty viranomaishyväksymismenettelyä, ei heidän käyttöönsä ole voitu edellyttää voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 4 momentin tarkoittamassa vartijoiden voimankäyttövälineiden vuosittaisessa kertauskoulutuksessa. Kun lisäksi kertauskoulutusten järjestämistä koskevia vähimmäisedellytyksiä ei ole sen sisällön pääkohtia lukuun ottamatta säännelty, on niiden toteutus voinut jäädä joissakin vartioimisliikkeissä asian tärkeyden huomioiden riittämättömälle tasolle.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Edellä nykytilaa kuvatessa mainittuja laajoja asiakokonaisuuksia ja ongelmakohtia ei voida muuttaa nopeasti. Kokonaisuudistus on tavoitteena suorittaa hankkeen toisessa vaiheessa. Kyseessä olevassa hankkeen ensimmäisessä, kiireellisessä vaiheessa ehdotetaan sen sijaan muutettavaksi kokonaisuudistuksen tavoitteiden suuntaisesti eräitä yksityisen turvallisuusalan toiminnalle keskeisiä säädöksiä, joissa ei vielä puututtaisi alaa sääntelevän lainsäädännön rakenteisiin, keskeisiin määritelmiin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin eikä koulutus- ja viranomaislupamenettelyihin ja jotka voitaisiin saattaa voimaan nopeasti.

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriölle neuvoa antavan Turvallisuusalan neuvottelukunnan aloitteesta. Aloitteessaan Turvallisuusalan neuvottelukunta on huomionnut sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteet. Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan kuuluvan sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaan sisäisen turvallisuuden pidemmän aikavälin tavoitetilä vuoteen 2015 mennessä on määritelty seuraavasti: ”Suomi on Euroopan turvallisimaa. Turvallisuuden takeena on hyvin toimiva julkinen sektori, jonka toiminta painottuu ennalta estävään työhön. Viranomaisyhteistyöllä sekä sidosryhmien ja yksityisen sektorin kanssa kumppanuuksia solmimalla varmistetaan laadukkaat ja ihmisten turvallisuusodotuksia vastaavat sisäisen turvallisuuden palvelut”.

Tässä esityksessä esitettävien kiireellisten muutosten tavoitteena on lisätä yhteiskunnan kokonais-turvallisuutta tehostamalla turvallisuusviranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan välistä yhteistyötä eräissä erityiskohteissa ja parantaa turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa, yksityisen turvallisuusalan toimijoiden ammattitaitoa ja työturvallisuutta sekä turvallisuuspalveluja ostavien asiakkaiden oikeusturvaa ja kuluttajansuojaa. Näihin tavoitteisiin pyritäisiin laajentamalla järjestyslain mukaisten järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuutta terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentoasemille ja satamiin, joissa tehtävät ovat selvästi luonteeltaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Lisäksi kyseisten järjestyksenvalvojen poistamista koskevaa toimivaltuutta esitetään laajennettavaksi kattamaan käytännössä keskeisimmät poistamis-perusteet.

Järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuudelle terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin on osoitettavissa käytännössä tai tutkimuksin osoitettu tarve. Lentoasemien osalta edellä nykytilan kuvaamisen yhteydessä mainitut tilastotiedot eivät kuitenkaan turvallisuusviranomaisten käsityksen mukaan kerro kaikkea järjestystä ja turvallisuutta ylläpitävän henkilökunnan tarpeesta. Kaikki lentokentät ovat keskeisiä paikkoja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Useimmat niistä ovat myös katsottava rajanylityspaikoiksi, koska niille laskeutuu ja niiltä lähtee ulkomaanlentoja. Maa-kuntien lentoasemilla toimii vähän sisäisen turvallisuuden viranomaisia. Sen vuoksi poliisin avuksi asetettavien järjestyksenvalvojen mahdollistamiselle, silloin kun poliisi katsoo siihen olevan erityistä syytä, ei tulisi olla lakisääteistä estettä. Nykyisin lentoasemilla toimii vartioimisliikkeiden vartijoita ja turvatarkastajaksi hyväksyttyjä henkilöitä, joidenka lisäksi tai joita korvaaviksi lakisääteiseltä työnkuvaltaan ja toimivaltuuksiltaan soveliaampia järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa. Myös asiakasmääristä ja merillä tapahtuvan henkilöliikenteen luonteesta johtuen järjestyslain mukaisten järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuutta satamiin pidetään yleisesti perusteltuna.

Samassa yhteydessä esitettäisiin myös mahdollistettavaksi järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojen toimiminen samanaikaisesti järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisen yhteydessä turvatarkastajana lentoasemilla ja satamissa. Vartijoiden osalta samaa muutosta esitettäisiin tuomioistuimissa tapahtuvien turvatarkastusten osalta. Turvatarkastustehtävien edellytyksistä ja niitä suoritettaessa käytössä olevista oikeuksista säädeltäisiin voimassa olevalla tavalla ilmailulais-sa, laissa eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta ja tuomioistuimien turvallisuusjärjestelyistä annetussa laissa.

Kyseiseen aihekokonaisuuteen kuuluisi myös muutosehdotus, jonka perusteella väliaikainen vartija, jolla on voimassa oleva järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, voisi toimia järjestyksenvalvojana järjestyslain tarkoittamissa kohteissa yhdessä vartijan, jolla on voimassa oleva järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, kanssa. Nykyisin vain vartijaksi hyväksytyt henkilöt, joilla on myös järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen voimassa, voivat suorittaa kyseisiä järjestyksenvalvontatehtäviä. Kyseisellä muutoksella pyritäisiin siihen, että järjestyksenvalvoja olisi riittävästi saatavilla, vartioimisliikkeet voisivat hyödyntää väliaikaisia vartijoita aikaisempaa laajemmin ja järjestyksenvalvojaksi

haluavia väliaikaisia vartioita voitaisiin kouluttaa heidän työskennellessään kokeneemman järjestyksenvalvojan kanssa työparina.

Lakimuutoksilla mahdolliseksi vaihtoehtoiksi esitettävälle järjestykselain muutoksille voitaisiin katsoa järjestyksenvalvontatehtävien siirtäminen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain tarkoitamiseksi vartioimistehtäviksi tai järjestyksenvalvoista annetun lain tarkoitamiseksi järjestyksenvalvontatehtäviksi taikka esitettävien kohteiden henkilökunnan turvallisuusosaamisen lisäämistä ja toimivaltuuksien sääntelemistä. Muita vaihtoehtoja olisivat turvallisuustehtävien suorittaminen niin sanottuna omavartiointina ja sisäisen turvallisuuden viranomaisten, erityisesti poliisin ja rajavartiolaitoksen resurssien lisääminen siten, että esityksessä tarkoitetut tehtävät voitaisiin hoitaa ennalta estävästi viranomaisen jatkuvalla läsnäololla kyseisissä kohteissa.

Järjestykselaimukaiset järjestyksenvalvontatehtävät on tarkoitus esittää siirrettäväksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain tarkoitamiseksi vartioimistehtäviksi lainsäädäntöhankkeen toisessa vaiheessa. Kyseisten tehtävien säätäminen vartioimistehtäväksi kiireellisessä vaiheessa ei olisi tarkoituksenmukaista, koska muutos edellyttäisi useita merkittäviä muutoksia myös yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Kyseisten tehtävien säätäminen järjestyksenvalvoista annetun lain mukaisiksi järjestyksenvalvontatehtäviksi olisi puolestaan vastoin kokonaisuudistuksen tavoitteita. Kyseiset tehtävät ovat luonteeltaan selvästi sellaisia, jotka on tarkoitettu vartioimisliikkeen palveluksessa olevien yksityisen turvallisuusalan ammattilaisten tehtäviksi. Kyseessä olevien kohteiden työntekijöiden turvallisuusosaamista on järkevä kehittää, mutta se ei yksin riitä turvallisuusjärjestelyjen kehittämiseksi. Jo aikaisemmin järjestykselain säätämisen yhteydessä tehtyä valintaa, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät tehtävät silloin, kun niiden suorittaminen vaatii erityisiä jokamiehen oikeuksista poikkeavia oikeuksia ja kun niiden suorittaminen vaatii erityistä osaamista, tulisi säätää vartioimisliikkeiden ja niiden palveluksessa olevien järjestyksenvalvojen tehtäviksi, ei ole perusteita muuttaa. Vartioimisliikkeet ovat suoriutuneet vastaavista tehtävistään hyvin ja ne ovat jatkuvasti kehittäneet toimintaansa. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten resursseissa, resurssien käyttöä sääntelevässä lainsäädännössä eikä suunnitelmissa ole nähtävissä sellaisia muutoksia, joidenka perusteella järjestyksenvalvojen asettamisen mahdollistavia säännöksiä kyseisiin kohteisiin ei tulisi säätää. Esitystä arvioitaessa tulisi huomioda, että järjestyksenvalvojia voitaisiin asettaa edelleen poliisin ja rajavartiolaitospaikkoja koskien myös rajavartiolaitoksen virkamiesten avuksi ainoastaan paikan tai kulkuneuvon haltijan tai ylläpitäjän hakemuksesta silloin, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista.

Jos edellä esitettyjä muutoksia järjestykselakiin ja lakiin yksityisistä turvallisuuspalveluista ei tehtäisi, turvallisuusjärjestelyt kyseisissä kohteissa perustuisivat edelleen viranomastyöhön ja sen lisäksi joko vartioimisliikkeiden kanssa tehtäviin toimeksiantosopimuksiin vartioimistehtävien suorittamisesta tai niin sanottuun omavartiointiin. Vartioimisliikkeiden vartijat eivät voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteella saa ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta vartioimiskohteissaan, vaan toimeksiantosopimus voidaan tehdä ainoastaan omaisuuden vartioimisesta, henkilön koskemattomuuden suojelemisesta ja vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneiden rikosten paljastamisesta. Koska henkilön koskemattomuuden suojaamista ei saa ulottaa toimeksiantosopimuksessa ennalta määrittelemättömään ihmisjoukkoon, ei tässä esityksessä tarkoitettuja järjestyksenvalvonnan luontoisia ja turvallisuutta lisääviä toimeksiantoja mainituissa erityiskohteissa saisi ottaa vastaan. Niin sanottua omavartiointia suorittavilla henkilöillä, jotka usein käyttävät nimikettä vahtimestari, ei puolestaan ole jokamiehen oikeuksista poikkeavia oikeuksia. Heillä ei myöskään välttämättä ole minkäänlaista koulutusta kyseisiin tehtäviin eikä heidän luotettavuuttaan ja henkilökohtaisia ominaisuuksiaan kyseisiin tehtäviin tarkasteta missään viranomaismenettelyssä eikä heihin muutointaan kohdisteta erityistä viranomaisvalvontaa. Koska vartioimisliikkeet eivät voimassa olevan lain perusteella voi tarjota kaikkia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämi-

seksi vaadittavia palveluja, olisi mahdollista, että omavartioinnin käyttö laajenisi. Kyseistä kehitystä olisi pidettävä turvallisuusjärjestelyjen laadun sekä viranomaisohjauksen ja valvonnan kannalta kielteisenä kehityssuuntana.

Järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen oikein ja lainmukaisesti voisi esitettävissä kohteissa muodostua käytännössä mahdottomaksi, mikäli järjestyksenvalvoja ei voisi käytännössä ryhtyä mihinkään itsenäisiin toimenpiteisiin henkilöä kohtaan, joka ei noudata tarpeellisia käskyjä. Koska myös järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeus on sidottu poistamisperusteisiin siten, että kiinniotto voidaan suorittaa, jos poistaminen ei ole riittävä toimenpide, järjestyksenvalvojan ainoaksi lakiin perustuvaksi mahdollisuudeksi jäisi kutsua poliisi paikalle. Järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen erityisesti nyt esitettävissä kohteissa kansalaisten yleistä oikeustajua vastaavasti edellyttäisi välttämättä kyseisen rajoituksen poistamista järjestyksenvalvojan toimivaltuuksia sääntelevästä pykälästä.

Jos esitettyä muutosta, että järjestyksenvalvojat saisivat tehdä turvallisuustarkastuksia lentoasemilla ja satamissa, kuhan heillä on turvatarkastusten suorittamiseksi tarpeellinen koulutus suoritettuna, ei tehtäisi, voisi tämä huonoimmassa tapauksessa johtaa siihen, että joko turvallisuuden kannalta tärkeät järjestyksenvalvonta jätettäisiin suorittamatta tai vaihtoehtoisesti turvatarkastustehtävät jätettäisiin suorittamatta. Sama koskisi esitettyä vartijoiden turvatarkastustehtävää tuomioistuimissa. Tämä voisi johtua siitä, että kohteisiin ei olisi taloudellisia mahdollisuuksia palkata henkilöitä suorittamaan molempia tehtävänänsä erikseen. Esitetystä väliaikaisten vartijoiden hyväksymisestä järjestyksenvalvontatehtäviin luopuminen puolestaan voisi johtaa työvoimapulaan järjestyksenvalvontakohteiden mahdollisesti lisääntyessä. Samalla myös tavoiteltu koulutus- ja työkokemuksen hankkimismahdollisuus kokeneemman vartijan työparina menetettäisiin.

Tavoitteena olisi myös parantaa turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa sekä selkeyttää järjestyksenvalvojan oikeudellista asemaa. Tämä esitetään edellä mainittujen muutosten lisäksi toteutettavaksi kieltämällä ja säätämällä rangaistavaksi eräät järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisten järjestyksenvalvonta tehtävien suorittamistavat. Kyseinen tavoite pyrittäisiin saavuttamaan säätämällä järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistapa pääasiassa toimialueella ja sen välittömässä läheisyydessä tapahtuvaksi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja rikosten ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi kieltämällä järjestyksenvalvojan samanaikainen asettaminen useammalle kuin yhdelle toimialueelle kerrallaan. Samalla kielletyksi tulisi niin sanottu kiertävä ja hälytyksiin perustuvien järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen. Kiellon tahallinen rikkominen esitettäisiin säädettäväksi rangaistavaksi järjestyksenvalvontarikkomuksena. Järjestyksenvalvontatehtävien tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi esimerkiksi saman kiinteistön alueella tai vierekkäisillä toimialueilla olevissa ravintoloissa järjestyksenvalvojan samanaikainen asettaminen useammalle kuin yhdelle toimialueelle esitetään poikkeuksellisesti sallittavaksi poliisin luvalla.

Järjestyksenvalvontatehtävissä voidaan käyttää julkista valtaa. Jos edellä esitettyä muutosta ei tehtäisi, saattaisi niin sanottujen kiertävien ja hälytyksenluontoisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen erityisesti ravintoloissa yleistyä. Edellä mainituista syistä kyseinen kehitys voisi vaarantaa sekä järjestyksenvalvojien toimenpiteiden kohteiden ja sivullisten oikeusturvaa että järjestyksenvalvojien oikeusturvaa ja työturvallisuutta.

Esityksen kolmas asiakokonaisuus käsittelee vartijoiden ja järjestyksenvalvojien voimankäyttökoulutusta ja sen kouluttajien että järjestyksenvalvojakouluttajien hyväksymismenettelyä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että vartijat ja väliaikaiset vartijat eivät saisi kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä, mikäli he eivät suorita vuosittaista voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta. Lisäksi kyseistä koulutusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kertauskoulutuksen kouluttaja-

na saisi toimia vain kouluttaja, jolla on voimassa oleva poliisihallituksen hyväksyminen toimia vartijan voimankäyttökouluttajana. Kouluttajaksi hyväksyminen olisi määräaikainen. Uudistettaessa hyväksymistä kouluttajan tulisi suorittaa säädettäväksi esitettävä kertauskoulutus. Vartijoiden voimankäyttökouluttajakoulutuksen ja esitettävän kertauskoulutuksen järjestäjänä toimisi Poliisiammattikorkeakoulu. Hyväksymisestä ja sen mahdollisesta peruuttamisesta päättäisi Poliisihallitus. Lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyttävien tiedot ehdotetaan sisällytettäväksi poliisin ylläpitämiin valtakunnallisiin turvallisuusalan valvontatietoihin. Esitetyillä muutoksilla pyrittäisiin varmistamaan voimankäytön kouluttajien osaaminen ja kertauskoulutuksen laatu, joka vaikuttaisi suoraan vartijoiden ammattitaitoon, työturvallisuuteen ja toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaan.

Vaihtoehtoisina ratkaisumalleina on tarkasteltu tilannetta, että esitettyjä muutoksia ei tehtäisi tai mallia, jossa myös yksityisen turvallisuusalan voimankäytön kouluttajakoulutukset ja voimankäyttökoulutus siirrettäisiin yksityisen turvallisuusalan toimijoita kouluttaviin oppilaitoksiin. Hyväksymismenettelyillä ja kertauskoulutuksilla pyrittäisiin kehittämään edellä mainittuja koulutuksia siten, että niissä koulutettavissa asioissa säilyisivät yhtenäiset linjaukset ja lainsäädännössä, oikeuskäytännössä sekä menetelmissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset kyettäisiin viestimään tehokkaasti kouluttajille. Yksityishenkilöiden kouluttamisella mahdollistettaisiin myös vartijoiden kustannustehokas kouluttamista esimerkiksi työpaikkakoulutuksena. Koulutuksella saavutetun ammattitaidon ylläpitovaatimuksella pyrittäisiin parantamaan ja yhtenäistämään vartijoiden voimankäyttökoulutusta ja järjestyksenvalvojien koulutusta, jotka vaikuttaisivat suoraan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen ammattitaitoon ja heidän toimenpiteidensä kohteiden oikeusturvaan. Poliisiammattikorkeakoulun toimiessa voimankäyttökouluttajien kouluttajana yksityisen turvallisuusalan ja viranomaisten asiaa koskeva koulutus sekä sen kehittäminen voitaisiin saattaa soveltuvin osin yhteneväksi. Kyseisen tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi myös sitä, että vartijoita kouluttavien oppilaitosten voimankäyttökouluttajat velvoitettaisiin suorittamaan Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävä kouluttajakoulutus ja ylläpitämään osaamistaan kertauskoulutuksilla. Pitkällä aikajänteellä yhtenevällä koulutuksella voisi olla merkitystä myös yksityisen turvallisuusalan voimakeinojen käyttöä koskevan oikeuskäytännön muodostumiseen. Vartijoiden voimankäyttökouluttajien hyväksymismenettely mahdollistaisi myös heidän nykyistä paremman tavoitettavuutensa ja nykyistä tehokkaamman viranomaisvalvonnan. Edellä mainitut hyödyt jäisivät muissa tarkastelluissa vaihtoehtoissa saavuttamatta.

Edellä mainittujen asiakokonaisuuksien lisäksi esitetään eräitä vartioimisliiketoimintaan vaikuttavia muutoksia. Henkilökunnan joustavan siirtymisen mahdollistamiseksi elinkeinoluvanvaraisen vartioimisliiketoiminnan piiriin esitetään säädettäväksi väliaikaisesta luvasta suorittaa vartioimistehtäviä liikkeenluovutustilanteissa. Esitettävä poikkeussäännös mahdollistaisi niin sanotun omavartioinnin jatkamisen, vaikka toiminta olisi muutoin katsottava liikkeenluovutuksen vuoksi vartioimisliiketoiminnaksi. Poikkeus sisältäisi sen, että tehtäviä saataisiin suorittaa enintään kuuden kuukauden määräjän henkilöiden toimesta, joita ei ole koulutettu ja hyväksytty vartijoiksi. Myöskään vastaavaa hoitajaa valvomaan toimintaa ei edellytetäisi poikkeusluvan voimassaoloaikana. Siten siirtyvä henkilökunta voisi jatkaa muutoksitta toimintaansa siirtymäaikana ja samalla kouluttautua sekä hakea hyväksymistä vartijoiksi. Samoin palvelukseen voitaisiin kouluttaa tai hakea vastaava hoitaja. Luvan piirissä olevilla henkilöillä ei olisi vartijan oikeuksia, eivätkä he saisi esimerkiksi käyttää vartijan asua tai kantaa voimankäyttövälineitä. Luvan myöntäisi vartioimisliikeluvan tavoin Poliisihallitus.

Vartijaksi hyväksytyn henkilön yläikäraja esitetään muutettavaksi voimassa olevan lain 65 ikävuodesta 68 ikävuoteen. Esityksen perusteena olisi se, että yleistä eläkeikää on muutettu aikaisemmin esitystä vastaavasti. Kysymyksessä olisi nimenomaisesti hyväksymisen yläikärajan muuttamisesi-

tys. Siten muutos koskisi ainoastaan yksityistä turvallisuuspalveluista annetun lain asettamaa pakottavaa säännöstä ikärajasta, jonka jälkeen henkilö ei saa suorittaa vartioimistehtäviä. Vartioimistehtävien joukossa on tehtäviä, joita voidaan suorittaa varttuneemmallakin iällä. Eläköitymistä koskeva sääntely jäisi työoikeudellisen sääntelyn vaaraan.

Vartioimisliikkeiden valvonnan tehostamiseksi yksityisen turvallisuusalan ohjauksesta ja valvonnasta vastaavan poliisihallituksen ja poliisin poliisilaissa säädettyjä tiedonsaantioikeuksia viranomaistiedoista ja yksityisiltä tahoilta ja yhteisöiltä esitettäisiin ampuma-ase lain muutosesitysten yhteydessä ja parannettavaksi.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksessä on kysymys järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojien käyttöalan laajentamisesta nykyisistä joukkoliikenteen asemista ja -kulkuneuvoista sekä kauppakeskuksista neljälle uudelle toimialueelle eli terveydenhuollon- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentoasemille ja satamiin. Muilta osin esitys koskee lähinnä olemassa olevan lain tasoisen sääntelyn tarkentamista.

Voimassa oleva järjestyslain 22 §:n muutos on mahdollistava säännös. Sen perusteella järjestyksenvalvoja voidaan asettaa hakijan pyynnöstä poliisin avuksi ja poliisin luvalla, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Edellä mainittuihin edellytyksiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Esitettävistä uusista toimialueista järjestyksenvalvoja tullaan asettamaan erityisesti julkisen terveydenhuollon toimipisteisiin, sairaaloihin ja terveyskeskuksiin ja niissä erityisesti ensiapua antaviin yksiköihin. Kyseisiä tehtäviä hoitavat nykyisin vartioimisliikkeiden vartijat tai kyseiset yksiköt hoitavat turvallisuustehtävät niin sanottuna omavartiointina. Samoin osa lentoasemilla ja satamissa työskentelevistä vartijoista ja turvatarkastajista korvattaisiin järjestyksenvalvoilla. Sosiaalihuollon toimipisteissä vartioita työskentelee paikallisvartiointityyppisesti vähän. Sen vuoksi järjestyksenvalvojan asettamismahdollisuutta tulisi niissä kustannussyistä käyttää varsin rajoitetusti. Järjestyksenvalvojien asettaminen muihin säännöksessä mahdollistettuihin paikkoihin tulisi olemaan satunnaista.

Edellä mainituissa kohteissa mahdollisuudet järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen paranisivat olennaisesti, jos järjestyksenvalvojan asettamisessa vaadittavassa lupamenettelyssä sovittaisiin viranomaisten kanssa kattavasti yhteistyöstä ja toimintatavoista. Järjestyksenvalvoja olisi laissa tarkoitettulla tavalla näkyvästi, ennaltaehkäisevästi toimialueellaan ja valmiina puuttumaan havaitsemiinsa epäkohtiin. Tavoitellun vaikutuksen kannalta olisi myös olennaista, että järjestyksenvalvojalla olisi esitetty oikeus itsenäisesti poistaa paikalta henkilö, joka ei piittaa järjestyksenvalvojan ohjeista, neuvoista ja määräyksistä. Toimenpiteiden kohteiden oikeusturvan ei arvioida heikkenevän. Sen sijaan järjestyksen ja turvallisuuden ja sen vaikutuksesta suojeltavien henkilöiden ja omaisuuden sekä toimenpiteisiin nähden ulkopuolisten oikeusaseman arvioidaan paranevan merkittävästi.

Esitetyllä järjestyslain muutoksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kohteessa työskentelevän järjestyksenvalvojan kustannukset voisivat olla suuremmat kuin paikallisvartijan tai esimerkiksi piirivartijan käynneistä aiheutuvat maksut. Kohteisiin, joissa järjestyksenvalvojaa ei tarvittaisi tai järjestyksenvalvojan asettamiselle ei ole olemassa taloudellisia edellytyksiä edes riskisimpinä ajanjaksoina, voitaisiin edelleen palkata vartioimisliikkeiden vartijoita. Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on huomioitava, että kysymyksessä olisi mahdollistava, ei pakottava säännös.

Viranomaisten tehtäviin muutoksella olisi resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä parantava vaikutus. Järjestyksenvalvojien ja poliisin tai Rajavartiolaitoksen yhteistyössä viranomaistehtäviksi jäisivät nykyiseen tapaan vakavampiin tilanteisiin puuttuminen. Tällöinkin niitä on usein edeltänyt ja tulisi myös jatkossa edeltämään järjestyksenvalvojien mahdolliset toimenpiteet, kuten kohdehenkilön kiinniottaminen. Rajavartiolaitos on Schengen -sopimuksen vuoksi käytännössä vetänyt miehistönsä pois satamista. Järjestyksen ja turvallisuuden korvaaviksi ylläpitäjiksi on kaavailtu vartioimisliikkeiden palveluksessa olevia järjestyksenvalvojia. Lentoasemilla nykyiset vartijat ja turvatarkastajat voisivat osin korvaantua järjestyksenvalvojilla. Järjestyksenvalvojien asettamismahdollisuudella voisi olla erityisesti merkitystä pienemmillä lentoasemilla, joissa viranomaisia ei ole säännönmukaisesti paikalla.

Järjestyksenvalvojistakin annetun lain tarkoittamien järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistavan selkeyttämisellä ei olisi merkittäviä välittömiä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Järjestyksenvalvontatehtäviä harjoitetaan kiellettäväksi esitettävillä kiertävillä ja hälytyksenluontoisilla suorittamistavoilla vähäisissä määrin. Muutosesitys on tarkoitettu alan lakisääteiseen ohjaamiseen. Ohjauksella pyritään estämään järjestyksenvalvojan toimenpiteiden kohteiden ja sivullisten oikeusturvan kannalta kielteiseksi arvioitujen toimintamallien kehittyminen pidemmällä aikavälillä.

Vartijat ja erityisesti järjestyslainmukaiset järjestyksenvalvojat kohtaavat tehtävissään väkivaltaa aikaisempaa enemmän ja toimenpiteiden kohteilla on yhä useammin mukanaan teräase tai muu ihmisen vahingoittamiseen soveltuva vaarallinen esine. Näkyvästi kohteissa työskentelevien järjestyksenvalvojien käyttöalan laajentaminen voisi johtaa voimankäyttötilanteiden maltilliseen lisääntymiseen pitkällä aikavälillä. Aikaisempien kohteiden lisäksi erityisesti julkiset sairaalat ja terveyskeskukset ovat toimialueita, joissa voimankäyttötilanteet ovat muita vartioimistehtäviä yleisempiä. Voimankäyttötilanteita tulee olemaan jatkossakin suhteessa tehtävien määrään vähäinen määrä. Kyseiset yksityisen turvallisuusalan palvelutehtävien ääritilanteet ovat kuitenkin sekä tosiasiallisilta että oikeudellisilta vaikutuksiltaan sellaisia, että niihin tulisi koulutusjärjestelmässä kiinnittää erityistä huomiota.

Kouluttajien hyväksymismenettelyllä ja kertauskoulutusvaatimuksella voitaisiin parantaa vartijoiden ja järjestyksenvalvojien voimankäyttökoulutusten ajantasaisuutta ja siten laatua sekä tehostaa kouluttajien valvontaa. Laadukkaammilla peruskoulutuksilla ja vuosittaisilla kertauskoulutuksilla voitaisiin saavuttaa tavoiteltu vaikutus voimakeinojen- ja voimankäyttövälineiden käytön osaamisessa. Vartijoille, järjestyslainmukaisille järjestyksenvalvojille ja vartioiden voimankäyttökouluttajille ehdotettavat uudet ammattitaitovaatimukset lisääisivät vastaavasti kansalaisten oikeusturvaa etenkin vartijoiden toimialueilla olevien henkilöiden sekä vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toimenpiteiden kohteeksi mahdollisesti joutuvien osalta. Kyseinen vaikutus olisi myös esitykseen sisältyvillä hyväksymismenettelyillä, tiedonsaantioikeutta koskevilla säännöksillä, ja rangaistussäännöksillä, joilla pyritään kehittämään ja helpottamaan vartioimisliiketoimintaan kohdistettavaa viranomaisvalvontaa.

Voimankäyttökouluttajien konkreettinen ammattitaitovaatimus, Poliisiammattikorkeakoulun järjestämien koulutusten hyväksytty suorittaminen, on toteutettu vuoden 2002 kokonaisuudistuksen yhteydessä. Viranomaishyväksymismenettely ja siihen liittyvä kertauskoulutusvelvollisuus täydentäisivät tuolloin säädettyjä edellytyksiä. Muutos aiheuttaisi Poliisiammattikorkeakoululle kertauskoulutusten järjestämisvelvoitteen. Kertauskoulutukseen osallistujat olisivat aluksi jo nykyisin kouluttajina toimivia henkilöitä. Varsinaisia uusia kouluttajia arvioidaan tulevan mukaan toimintaan vuosittain vähäinen määrä. Siirtymäsäännöksestä johtuen ensimmäinen vuosi lain voimaan tulon jälkeen olisi muita kiireisempi, koska kouluttajat, jotka ovat suorittaneet viittä vuotta aikaisemmin koulutuksensa, joutuisivat suorittamaan kertauskoulutuksen ennen hyväksymisen hakemista. Muina vuo-

sina voimankäyttökouluttajan yleisen osan kertauskoulutusten järjestämistarve lienee 2 - 4 koulutusta vuodessa, ja ampuma-asetta koskevan kouluttajakoulutuksen osan 1 - 2 kertaa noin viiden vuoden välein, joten koulutusten järjestämisellä ei voida arvioida olevan olennaisia vaikutuksia Poliisiammattikorkeakoulun toimintaan. Edellä mainittu koskisi myös Poliisihallitusta, jolle hyväksymisten myöntämistä esitetään.

Kouluttajille kertauskoulutusvaatimuksesta ja hyväksymismenettelystä aiheutuisi jonkin verran taloudellisia kustannuksia. Kustannuksia aiheutuisi myös vartijoita kouluttaville oppilaitoksille, joidenka voimankäyttökouluttajilta edellytettäisiin yksityisten kouluttajien tavoin kouluttajien peruskoulutusten ja kertauskoulutusten suorittamista. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisten järjestyksenvalvojien kaasusumutin, teleskooppipatukka, ampuma-ase ja voimankäytön lisäkoulutuksiin muutoksella voisi olla hintoja korottava vaikutus, jos kouluttajat siirtävät kertauskoulutusvelvoitteesta ja hyväksymismenettelystä aiheutuvat kustannukset koulutusten hintoihin. Vartijoille ja järjestyslain mukaisille järjestyksenvalvojille kertauskoulutuksia koskeva muutos ei aiheuttaisi kustannuksia, koska vuosittaiset kertauskoulutukset säädettäisiin edelleen vartioimisliikkeiden järjestämisvastuulle. Vartioimisliikkeiden osalta kertauskoulutuksen järjestämisvastuusta aiheutuvia kustannuksia voitaisiin pitää kokomaisuutena arvioiden vähäisinä. Tämä johtuisi siitä, että vartioimisliikkeillä on nykyiselläänkin kertauskoulutusten järjestämisvastuu. Muutos koskisi siten ainoastaan koulutuksen vähimmäissisältöä ja hyväksytyn kouluttajan käyttämisvelvoitetta.

Vartijoiden hyväksymisen yläikärajan kohottamisella ei arvioida olevan merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esitetyllä väliaikaisella lupamenettelyllä suorittaa vartioimistehtäviä liikkeen luovutuksen yhteydessä ei niin ikään arvioitaisi olevan esityksessä huomioitavia vaikutuksia, koska vartioimisliikelupiakin myönnetään vuositasolla vain 20 - 30 kappaletta. Luvan myöntäisi vartioimisliikelupien tavoin Poliisihallitus, jonka toimintaan muutosesityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä. Hankkeelle on asetettu sisäasiainministeriön, oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriön sekä opetusministeriön jäsenistä koostuva ohjausryhmä. Esityksen valmisteluun on osallistunut myös Turvallisuusalan neuvottelukunta ja sen ohjaukseen ja alaisuuteen asetettu tukityöryhmä. Tukityöryhmässä ovat jäsenet sisäasiainministeriöstä, Suomen Vartiointiliikkeitten Liitto ry:stä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:stä ja Turvallisuusalan ammattiliitosta.

5. Lausunnot

6. Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa valmisteilla on hallituksen esitys poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Kyseinen esitys voi vaikuttaa siihen, toimiiko yksityisen turvallisuusalan ohjauksesta ja valvonnasta vastaavana viranomaisena sekä eräiden lupien myöntäjänä sisäasiainministeriö vai poliisihallitus. Esityksessä säänneltäisiin myös valvontaa suorittavien lääninhallitusten poliisiosastojen ja poliisilaitosten tehtävistä.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on valmisteilla myös ampuma-aselain muutosesitys. Siinä käsitellään poliisilain tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä. Kyseiset säännökset ovat keskeisiä myös yksityisen turvallisuusalan valvonnassa tarvittavalle tietojensaannille.

Lisäksi esitykseen voi olla vaikutusta turvallisuusselvityksistä annetun lain muutosesityksellä. Kyseisessä esityksessä käsitellään muun muassa yksityisen turvallisuusalan toimijoille tai yksityisen turvallisuusalan toimintaan läheisesti liittyvien toimialojen toimijoille tehtävien turvallisuusselvityksien sisältöä ja menettelyä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Järjestyslaki

22 § Järjestyksenvalvojan asettaminen. Pykälässä ehdotetaan järjestyksenvalvojen käyttöalan laajentamista voimassa olevan lain tarkoittamien kauppakeskusten, liikenneasemien ja joukkoliikenteen kulkuneuvojen lisäksi terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, satamiin ja lentoasemille. Lisättäväksi esitettävät kohteet ovat julkisia paikkoja, joissa yksityisen turvallisuusalan toimijoiden tehtävien tosiasiallinen luonne on lähinnä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Vaikka järjestyksenvalvojan tehtävät on pääsääntöisesti tarkoitettu suoritettavaksi julkisissa, yleisissä tiloissa, tehtävän luonteen vuoksi järjestyksenvalvojen tulisi tarvittaessa voida suorittaa tehtäviään myös edellä mainittujen paikkojen ja kulkuneuvojen sisältämällä mahdollisilla kotirauhan suojaamilla alueilla kuten käymälöissä, sosiaalityötiloissa ja kokoushuoneissa, jos järjestyksenvalvojan tehtävien suorittaminen sitä erityisestä syystä vaatii.

Satamat ja lentoasemat voitaisiin katsoa myös voimassa olevan lain tarkoittamiksi liikenneasemiksi, mutta niitä ei ole mainittu säädöksen yksityiskohtaisten perusteluiden säädöksen tarkkarajaisuuden vuoksi tyhjentäväksi tarkoitettussa listauksessa säädöksen tarkoittamista liikenneasemista. Satamissa ja lentoasemilla on ollut nykyistä enemmän sisäisen turvallisuuden viranomaisia ylläpitämässä järjestyksistä ja turvallisuutta. Kysymyksessä olisi edelleen mahdollistava säädös, jonka perusteella järjestyksenvalvoja voidaan säädöksessä määriteltyjen edellytysten täytyessä asettaa poliisin antamalla luvalla paikan tai kulkuneuvon haltijan tai ylläpitäjän hakemuksesta.

Terveydenhuollon toimintayksiköt on määritelty potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa. Terveydenhuollon toimipisteillä tarkoitettaisiin edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja terveydenhuollon toimintayksiköitä ja niiden mahdollisia erillisiä toimipisteitä. Säännöksessä tarkoitettuja toimipisteitä voisivat siten olla esimerkiksi terveyskeskukset ja niiden terveysasemat, sairaanhoitopiirin sairaalat ja niihin kuuluvat yksiköt sekä yksityiset lääkäriasemat ja sairaalat. Järjestyksenvalvojan asettamisesta päättäisi, kuten myös voimassa olevassa laissa on säädetty, terveydenhuollon toimipisteen sijaintipaikkakunnan poliisilaitos toimipisteen ylläpitäjän hakemuksesta tapauskohtaisesti.

Sosiaalihuollon toimipisteillä tarkoitettaisiin valtion ja kuntien virastoja tai niiden toimipisteitä, joissa käsitellään työvoimapolitiittisia, opintopolitiittisia tai sosiaalisia etuuksia, kuten sosiaaliturvaa koskevia asioita. Kyseisiä virastoja ovat esimerkiksi kuntien sosiaalitoimistot, työvoimatoimistot ja Kansaneläkelaitosten toimipisteet. Lisäksi sosiaalihuollon toimipisteellä tarkoitettaisiin päihdehuoltolaissa (41/1986) tarkoitettuja päihdehuoltoyksiköitä tai niiden toimipisteitä lukuun ottamatta laitostyyppisiä yksiköitä, joita ei voida pitää yleisinä paikkoina. Sosiaalihuollon toimipisteillä ei sen

sijaan tarkoitettaisi esimerkiksi koulukoteja ja lastensuojelulaitoksia, joissa järjestyksen ylläpitämisestä vastaa laitoksen henkilökunta.

Satamalla tarkoitettaisiin eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettuun lain tarkoittamaa satamaa. Järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa edellytysten täytyessä suorittamaan tehtäviensä kyseisen lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun satamanpitäjän hakemuksesta kyseisen säädöksen 9 ja 10 kohdissa määritellyille sataman turvatoimialueelle ja satamarakenteisiin. Henkilöliikennettä suorittaviin laivoihin voidaan voimassa olevan järjestyksenvalvojista annetun lain perusteella asettaa kyseisen lain tarkoittamia järjestyksenvalvoja.

Lentoasemalla tarkoitettaisiin ilmailulain 99 §:ssä määriteltyä lentoasemaa. Varsinaisen asemarakennuksen lisäksi järjestyksenvalvojan toimialueena olisivat lentokentän alue ja lentoaseman ja lentokentän välitön läheisyys. Välittömään läheisyyteen katsottaisiin ainakin parkkipaikat ja lentoasemalle johtavat reitit. Järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa edellytysten täytyessä lentoaseman sijaintipaikan poliisilaitoksen päätöksellä lentoaseman pitäjän hakemuksesta. Ilmailulain mukaiset ilma-alukset esitetään sotilasilma-aluksia lukuun ottamatta katsottavaksi joukkoliikenteen kulkuneuvoiksi, joihin ilma-aluksen haltijan hakemuksesta voitaisiin asettaa järjestyksenvalvoja.

Ensimmäisen momentin ilmaisemaan järjestyksenvalvojan tehtävään esitetään lisättäväksi rikosten ja onnettomuuksien estäminen. Järjestyksenvalvojat ovat vartioimisliikkeen palveluksessa olevia vartioita, joilla on vartijan tai väliaikaisen vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutukset suoritettuna. Siten heillä on lakisääteinen vähimmäiskoulutus myös kyseessä olevien tehtävien suorittamiseksi. Kokonaisturvallisuuden parantamiseksi kyseiset tehtävät olisi syytä huomioida myös momentin sisältämässä tehtävän määritelmässä. Lisäyksellä olisi merkitystä myös järjestyksenvalvojan oikeuksien näkökulmasta 23 §:n muutosten perusteluissa esitetyllä tavalla. Kyseistä tehtäväkentän määritelmän laajennusta ei kuitenkaan tulisi ottaa huomioon harkittaessa säädöksen edellyttämällä tavalla järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tarkoituksenmukaista järjestämistapaa ja järjestyksenvalvojan asettamisen perusteluita. Vartioimistehtävän suorittamisesta, joita rikosten estäminen ja myös onnettomuuksien estäminen ovat, voitaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteella joka tapauksessa tehdä toimeksiantosopimus myös ilman poliisin lupaa.

Momentin loppuosaan esitettäisiin myös tehtäväksi selventävä muutos, jossa järjestyksenvalvojen mahdollisten asettamispaikkojen luettelon toistamisen sijasta viitattaisiin poliisin lupaan, jossa kiinteistö tai kulkuneuvon tai niiden välitön läheisyys olisi rajattava ja yksilöitävä.

Voimassaolevat 2 ja 3 momentti säilyisivät ennallaan.

23 § Järjestyksenvalvontatehtävät. Vartioimisliikkeiden resurssien tehokkaan käytön ja elinkeinonharjoittamisen tarpeettoman rajoittamisen poistamiseksi esitetään lisättäväksi voimassa olevaan säännöksen 1 momenttiin lisäys, jonka perusteella väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytty vartioimisliikkeen palveluksessa oleva, jolla on voimassa oleva järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, saisi suorittaa järjestyksenvalvontatehtäviä yhdessä vartijaksi hyväksytyn järjestyksenvalvojan kanssa. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyllä henkilöllä tarkoitetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua väliaikaista vartijaa. Kyseisen hyväksymisen saanut henkilö on oikeutettu toimimaan vartijana enintään neljä kuukautta kalenterivuoden aikana. Sama enimmäisaika koskisi myös järjestyksenvalvontatehtäviä. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyn on tullut suorittaa väliaikaisen vartijan koulutus, jonka sisältö on asetuksella määritelty ja joka on vähintään 40 opetustunnin mittainen. Väliaikaisen vartijan koulutuksessa koulutetaan muun muassa vartiointialaan ja vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät perusasiat. Järjestyksenvalvojan peruskou-

lutuksessa, joka on 32 opetustunnin mittainen, ja jonka hyväksyttyä suorittamista myös väliaikaiselta vartijalta edellytettäisiin, koulutetaan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ja velvollisuudet sekä järjestyksenvalvojan tehtäviin liittyvät perustaidot. Siten väliaikaiseksi vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksytyllä henkilöllä olisi ikään, luotettavuuteen ja rehellisyyteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvät edellytykset toimia järjestyksenvalvojana ja hänellä voitaisiin katsoa olevan riittävä koulutus toimia järjestyksenvalvojana yhdessä vartijaksi hyväksytyn henkilön kanssa, joka on suorittanut vartijan peruskoulutuksen kokonaisuudessaan.

Järjestyksenvalvontatehtävät voidaan katsoa osin muita vartioimistehtäviä vaativimmiksi tehtäviksi. Järjestyksenvalvojien toimenpiteiden kohteiden oikeusturvan ja järjestyksenvalvontatehtävien ammattitaitoisen suorittamisen varmistamiseksi olisi siten tarkoituksenmukaista rajoittaa väliaikaisten vartijoiden työskenteleminen yhdessä vartijaksi hyväksytyn henkilön kanssa suoritettavaksi. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyn henkilön olisi toimittava vartijaksi hyväksytyn henkilön työparina, tämän välittömän ohjauksen ja valvonnan alaisena. Siten yhtä väliaikaista vartijaa kohden kohteessa tulisi työskennellä yhden vartijaksi hyväksytyn henkilön. Yhdessä vartijaksi hyväksytyn henkilön kanssa järjestyksenvalvontatehtävän suorittamista koskevaa säännöstä ei saisi kiertää esimerkiksi siten, että samassa työvuorossa on myös vartijaksi hyväksytty järjestyksenvalvoja, mutta väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytty järjestyksenvalvoja ei tosiasiaa työskentele yhdessä hänen kanssaan.

Järjestyksenvalvontatehtäviä koskevien periaatteiden mukaan järjestyksenvalvojan on ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrittävä suorittamaan tehtävänsä. Voimassa olevan pykälän 2 momentissa on viitattu järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisen järjestyksenvalvojan toimivaltuuksiin määriteltäessä toimivaltuuksia, joilla järjestyksenvalvojan tulee tehtävänsä suorittaa. Henkilön poistamista koskevan toimivaltuuden osalta viittaus kohdistuu edellä mainitun lain 7 §:n 1 momenttiin. Pykälä sisältää kuitenkin rajoituksen, jonka perusteella järjestykseläimukaisella järjestyksenvalvojalla ei ole poistamisoikeutta järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Voimassa olevan lain perusteella järjestyksenvalvojalla ei siten ole oikeutta poistaa toimialueeltaan henkilöä, joka huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn. Siten voimassa olevan lain perusteella järjestyksenvalvojan tehtävänsä suorittamiseksi antamaa neuvoa, kehotusta tai käskyä ei välttämättä tarvitse totella, koska viitattuja erityistilanteita lukuun ottamatta järjestyksenvalvojilla ei ole toimivaltuuksia poistaa toimialueeltaan tai kiinniottaa niskuroivaa tai ohjausta laiminlyövää henkilöä. Kyseinen, käytännössä keskeinen rajoitus esitetään poistettavaksi.

Esityksen kanssa asiallisesti samansisältöinen poistamisoikeus on myös vartijalla yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 1 momentin perusteella, tosin siten rajoitettuna, että vartija saa poistaa henkilön vartioimisalueeltaan jos poistettava ei noudata vartioimisalueen omistajan tai haltijan taikka tämän edustajan antamaa poistumiskehotusta taikka on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella vartioimisalueella ja vartija on kehottanut häntä poistumaan. Järjestyksenvalvojan tehtävän työnkuvan ja tosiasiallisen luonteen perusteella sekä 22 §:ssä esitettävien toimialueiden työympäristö huomioiden ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää järjestyksenvalvojalta toimeksiantajalta saatavaa poistumiskehotusta, kuten vartijoiden osalta on säädetty. Edellä mainittu vartijan itsenäistä poistamisoikeutta koskeva rajoitus voidaan myös katsoa oikeusperusteeltaan vanhentuneeksi, koska sen perustana olevaa rikoslain julkisrauhaa koskevaa sääntelyä on muutettu kyseisen säädöksen voimaantulon jälkeen. Lisäksi olisi huomioitava, että järjestyksenvalvojat asetetaan erikseen toimimaan poliisin apuna kohteisiin, joissa asettamiselle on järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle erityinen perusteltu syy.

Esitetyn 3 kohdan mukaisen perusteen rajaaminen pois järjestyksenvalvojan poistamiseen oikeuttavista perusteista on käytännössä johtanut hankaliin oikeudellisiin tulkintatilanteisiin poistamisperus-

teen olemassa olost. Järjestyksenvalvojalla ei ole esimerkiksi muutoin kuin aistiensa välityksellä oikeutta todeta kohdehenkilön päihtyneisyys. Kun viitatus järjestyksenvalvojista annetun lain säännöksen 1 kohdan perusteella vain päihtyneenä järjestystä ja muita henkilöitä häiritsevät henkilöt on voitu poistaa toimialueelta, on päihtyneisyyden vaatimus rajannut poistamisperustetta useissa käytännössä yleisissä tilanteissa. Päihtyneisyys voi olla vaikea todeta esimerkiksi huumausaineiden käyttäjien osalta. Kyseisen esitetyn poistamisperusteen puuttuminen voisi osoittautua erityisen ongelmalliseksi järjestyksenvalvojien asettamispaikoiksi mahdollistettavaksi esitettävien terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteiden, satamien sekä lentoasemien osalta.

Voimassa olevan lain 2 kohdan perusteella on järjestyksenvalvoja voinut poistaa muunkin kuin päihtyneen henkilön, joka käyttäytyy uhkaavasti esiintyen, meluaa tai väkivaltaisuudella häiritsee järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, rikosten ja onnettomuuksien ehkäiseminen saattaa kuitenkin edellyttää kohdehenkilön poistamista muissakin kuin 2 kohdassa määritellyissä tilanteissa. Esimerkiksi joukkoliikenteen asemalla tai kulkuneuvossa tai kauppakeskuksessa yleisellä paikalla vastoin järjestyslain nimenomaista kieltoa virtsaaminen ei täytä edellä mainittuja kriteerejä, ellei virtsaaja ole päihtynyt ja samalla muutoin häiritse järjestystä ja turvallisuutta, vaikka virtsaaminen voi muutoin olla selvästikin järjestyksen ylläpitämistä häiritsevää. Lisäksi toimivaltuuden ei voida nykyisellään suoranaisesti katsoa oikeuttavan itsetuhoisten henkilöiden poistamiseen esimerkiksi rata-alueilta tai tarvittaessa voimakeinoja käyttäen lopettamaan heidän itseensä kohdistamaa väkivaltaa. Ilman esitettyä säädöstä järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta myöskään esimerkiksi poistaa joukkoliikenteen kulkuneuvosta tai joukkoliikenteen asemalta tupakoivaa henkilöä, joka tupakoi vastoin 1.6.2007 voimaantullutta muutettua tupakkalakia, vaikka hän kieltäytyy järjestyksenvalvojan kehotuksesta huolimatta lopettamasta tupakointia. Sama poistamis-oikeuden rajoitus koskee nykyisin esimerkiksi alle 15 -vuotiaista henkilöä, joka pelaa rahapelilaissa tarkoitettua rahapeliä vastoin rahapelinhaltijan kieltoa.

Esimerkiksi edellä mainituissa tilanteissa järjestyksenvalvojan on tullut voimassa olevien säädösten perusteella joko jättää puuttumatta järjestystä ja turvallisuutta vaarantaviin tekoihin, toimia niin sanotuin jokamiehen oikeuksin, tai kutsua paikalle kyseisissä tehtävissä toimivaltainen viranomainen. Useissa yksittäistapauksissa edellä mainitut vaihtoehdot johtavat käytännössä epätoivottuihin ja kansalaisten yleisen oikeustajun vastaisiin lopputuloksiin. Kyseiseltä osalta poliisin avuksi erityisesti syistä asetetulla järjestyksenvalvojalla on ollut järjestyksenvalvojista annetun lain tarkoittamaa järjestyksenvalvojaa ja vartijaa heikommat oikeudet. Edellä mainitun vuoksi kyseinen poistamis-oikeuden käytön rajoitus on ollut myös käytännössä vaikea perustella ja kouluttaa järjestyksenvalvojille, joiden lakimääräinen vähimmäiskoulutus koostuu vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutuksesta. Poistamis-oikeuden käyttöä on käytännössä ollut myös vaikea viranomaistoimin valvoa.

Ilman esitettyä säädöstä järjestyksenvalvojalle ei ole oikeutta myöskään poistaa toimialueellaan ilmeisesti oikeudettomasti oleskelevaa henkilöä. Esimerkiksi sairaaloissa ja kauppakeskuksissa on julkisten tilojen lisäksi runsaasti yleisöltä suljettuja tiloja, joista järjestyksenvalvojalla tulisi olla oikeus poistaa henkilö, mikäli hän ei noudata järjestyksenvalvojan antamaa poistumiskehotusta. Esimerkiksi paloturvallisuuden, työturvallisuuden, tietoturvallisuuden ja lääketurvallisuuden vuoksi ja rikosten sekä onnettomuuksien estämiseksi poistamis-oikeus tulisi ulottaa muihinkin kuin 1 ja 2 kohdan määrittelemiin tapauksiin, kun oleskelu olisi selvästi oikeudetonta. Järjestyksenvalvoja voisi tarvittaessa varmistaa oleilun oikeudettomuuden toimialueensa omistajalta, haltijalta tai tämän edustajalta. Järjestyksenvalvojan tulisi 3 momentin velvoittamana vaadittaessa perustella toimenpiteensä toimenpiteen kohteelle.

Viittaukseen perustuva voimassa oleva poistamista koskeva toimivaltasäännös on aiheuttanut tulkintaongelman myös sen suhteen, edellytetäänkö myös turvallisuutta vaarantavalta henkilöltä järjes-

tyshäiriöiden aiheuttajan tapaan uhkaavaa esiintymistä, meluamista tai väkivaltaisuutta. Viitattu järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan turvallisuuden vaarantaminen tulisi tulkita erilliseksi poistamisperusteeksi, jonka toteutuminen ei edellyttäisi lisäperusteita poistamiselle. Turvallisuutta vaarantavia tekoja ei voida määritellä tyhjentävästi, vaan kysymyksessä voi olla järjestyksenvalvojien erilaisissa toimintaympäristöissä erityyppisistä asioista. Joukkoliikenteen asemilla kysymys voisi olla esimerkiksi radalla tai tiellä oleilusta. Sairaaloissa ja kauppakeskuksissa esimerkiksi hätäuloskäyntien tukkiminen voitaisiin katsoa turvallisuutta vaarantavaksi teoksi. Turvallisuuden vaarantamiseksi voitaisiin katsoa myös esimerkiksi avotulen sytyttäminen muualla kuin kyseiseen tarkoitukseen nimenomaisesti tarkoitetuissa paikoissa, räjähteiden tai ampuma-aselaissa tarkoitettujen aseiden hallussapito, järjestyslain 9 §:n tarkoittamien vaarallisten esineiden hallussapito, 10 §:n tarkoittamien toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapitoja 14 §:ssä säädetyn koirakurin rikkominen. Jos poistaminen kyseisissä tapauksissa olisi ilmeisesti riittämätön toimenpide, voitaisiin henkilö myös ottaa kiinni ja luovuttaa poliisin haltuun, mikäli on syytä epäillä, että henkilö voisi aiheuttaa vaaraa myös yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Edellä 22 §:n 1 momenttiin esitettiin järjestyksenvalvojan tehtävän kuvaukseen lisättäväksi rikosten ja onnettomuuksien estäminen. Sen vuoksi järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeuden laajuutta tulkittaessa tulisi huomioida, että voimassa olevan perusteen lisäksi järjestyksenvalvojalla on pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 1 §:n säännellyn jokamiehen kiinniotto-oikeuden perusteella tehtävänsä suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksenteijä, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Järjestyksenvalvoja saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidättävä tai vangittava. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Onnettomuuksien estämisen osalta toimivaltuuksien soveltuvuutta on käsitelty edellä turvallisuutta vaarantavien poistamisperusteiden yhteydessä. Järjestyksenvalvoja voisi voimassa olevan toimivaltuussäännösten perusteella edelleen ottaa kiinni henkilön, jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, ja jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi.

Henkilön poistaminen voitaisiin edellä perustelluin tavoin suorittaa myös turvallisuuden vaarantamisen perusteella tai kohdehenkilön jättäessä noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiselle välttämättömän järjestyksenvalvojan käskyn. Edelleen jos poistaminen ei olisi riittävä toimenpide, henkilö voitaisiin ottaa myös kiinni. Lisäksi kiinniotto voitaisiin edellä esitetyn tavoin suorittaa myös pakkokeinolain 1 luvun 1 §:n perusteella. Koska turvallisuustarkastus voidaan tehdä kiinniotetulle henkilölle, tästä seuraisi, että turvallisuustarkastusoikeus laajenisi asiallisesti eräisiin käytännössä tärkeisiin tilanteisiin. Järjestyksenvalvojalla tulisi katsoa olevan oikeus suorittaa turvallisuustarkastus esimerkiksi tilanteessa, jossa järjestyksenvalvojalla on perusteltu syy epäillä kohdehenkilön tuoneen järjestyksenvalvojan toimialueelle tai sen välittömään läheisyyteen turvallisuutta vaarantavan esineen tai aineen. Kun kiinniottamiselle on säädetty edellä mainittu lakisääteinen kynitys, sama korotettu harkintavelvollisuus koskisi myös turvallisuustarkastusten suorittamista. Turvallisuustarkastusoikeus muodostuisi asiallisesti samansisältöiseksi kuin vartijoiden osalta on säädetty voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 3 momentissa. Oikeuden tulkinnallinen laajennus olisi perusteltua edellä mainitun lisäksi samoilla, lähinnä työturvallisuutta koskevilla perusteilla kuin vartijoillakin.

Voimassaolevat 3, 4 ja 5 momentti säilyisivät ennallaan.

1.2. Laki järjestyksenvalvojista

2 a § *Järjestyksenvalvojaksi asettaminen ja järjestyksenvalvojana toimiminen.* Järjestyksenvalvojan tehtävän luonne, oikeudet ja velvollisuudet edellyttävät järjestyksenvalvojan läsnäoloa toimialueellaan. Sama järjestyksenvalvoja ei voi fyysisesti olla yhtä aikaa eli samanaikaisesti kahdessa eri paikassa. Pääsäännön mukaan järjestyksenvalvontatehtävien sallittuna suorittamistapana pidettäisiin sen vuoksi edelleen suorittamistapaa, jossa järjestyksenvalvoja on toimialueellaan pyrkien näkyvällä paikallaolollaan, toimenpiteillään ja toimivaltuuksiaan käyttämällä mahdollisuuksien mukaan ennalta estävästi ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta sekä estämään rikoksia ja onnettomuuksia. Myös järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ovat luonteeltaan ennaltaehkäiseviä tai sellaisia, joiden perusteella järjestyksenvalvojan tulisi omiin havaintoihinsa perusteella ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi pääsyn estäminen ja turvatarkastusten suorittaminen toimialueelle pyrkiville henkilöille on mahdollista vain siten, että järjestyksenvalvoja on toimialueellaan, jonne toimenpiteiden kohteena oleva henkilö pyrkii. Järjestyksenvalvojalla on lisäksi velvollisuus puuttua käynnissä oleviin ja havaitsemiinsa edellä mainittuja asioita vaarantaviin tapahtumiin ja myös pyrkiä jälkikäteen estämään tai vähentämään rikosten tai onnettomuuksien vaikutuksia. Kyseisten velvollisuuksien laiminlyönti on säädetty järjestyksenvalvontarikkomuksena rangaistavaksi.

Edellä mainitusta johtuen voimassa olevan 1 momentin säännös, jonka mukaan järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa tehtävään suostuva henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi, ilmaisisi edelleen yhdelle toimialueelle asettamista koskevan pääsäännön, jolloin järjestyksenvalvojan asettaminen ei edellytä järjestyksenvalvojista annetun lain perusteella poliisin lupaa. Järjestyksenvalvojien asettaminen muille kuin 1 §:ssä tyhjentävästi lueteltujen lakien sääntelemille toimialueille on kiellettyä ilman erillistä kieltopykälää. Järjestyksenvalvojan asettaminen yhdelle lain tarkoittamalle toimialueelle kerallaan ilman erillisiä toimenpiteitä olisi nykyiseen tapaan sallittua siten, kuin kullekin toimialueelle asettamisesta sitä koskevassa laissa erikseen säädetään. Järjestyksenvalvojaksi asettamista koskeva lupa tai järjestyksenvalvojan asettamisesta ilmoittaminen paikallispoliisille voi olla pakollista järjestyslain tai kokoontumisalain säännösten perusteella.

Esitettävässä 2 momentissa esitettäisiin kiellettäväksi eräät järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistavat. Kyseiset suoritustavat lähestyvät perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja sisäisen turvallisuuden viranomaisen yksinomaiseen toimivaltaan säädettyjä tehtäviä ja niiden suorittamistapoja. Voimassa olevan järjestyksenvalvojista annetun lain sääntelemät järjestyksenvalvojien toimivaltuudet, oikeudet ja velvollisuudet, eivät ole soveltuvia kyseisille suorittamistavoille. Lisäksi järjestyksenvalvojilla on lakisääteisiä erityisiä toimivaltuuksia ainoastaan toimialueellaan. Kyseisen kaltaisen toiminnan viranomaisvalvonta on niin ikään vielä järjestämättä. Kyseisten toimintamallien käyttöönottoa ei ole osattu ennakoida voimassa olevaa järjestyksenvalvojista annettua lakia säädettäessä.

Esitettävän kiellon perusteella laillisesti asetettu järjestyksenvalvojakaan ei saisi suorittaa järjestyksenvalvontatehtävää lain tarkoittamassa tilaisuudessa tai paikassa kielletyllä suorittamistavalla. Kielletyt suorittamistavat ilmaistaisiin säännöksessä kieltämällä järjestyksenvalvojan samanaikainen asettaminen useammalle toimialueelle. Toimialueella tarkoitettaisiin 2 §:ssä tarkoitettua toimialuetta. Samanaikainen asettaminen sisältäisi myös niin sanotut kiertävät ja hälytyksenluontoiset järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistavat. Kiellosta voitaisiin kuitenkin perustellusta syystä poiketa poliisin luvalla. Kiellon rikkominen esitetään säädettäväksi rangaistavaksi järjestyksenvalvojarikkomuksena.

Samanaikaisuudella tarkoitettaisiin sitä, että järjestyksenvalvoja asetettaisiin kahdelle tai useammalle eri toimialueelle yhden tai useamman asettajan palvelukseen yhtä aikaa. Samanaikainen asettaminen viittaisi asettajan ja järjestyksenvalvojan väliseen sopimukseen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisesta ja suorittamistavasta. Samanaikaisuuden määritelmä sisältäisi myös niin sanotut kiertävät tai hälytyksenluontoiset järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistavat. Kiellettäväksi ehdotettavalla kiertävällä järjestyksenvalvontatehtävällä tarkoitettaisiin järjestyksenvalvontatehtävän suorittamistapaa, jossa sama järjestyksenvalvoja asetetaan esimerkiksi useaan ravintolaan, joissa hän jonkin aikataulutuksen tai muun perusteen perusteella kiertää suorittamassa järjestyksenvalvontatehtäväänsä asettajien tai toimeksiantajien kanssa sovitulla tavalla. Hälytyksenluontoisilla järjestyksenvalvontatehtävillä tarkoitettaisiin järjestyksenvalvontatehtävien suorittamistapaa, jossa järjestyksenvalvoja saapuisi toimialueelleen sen ulkopuolelta järjestyksenvalvojan asettaneen tahon, esimerkiksi ravintolan henkilökunnan suorittamasta hälytyksestä suorittamaan järjestyksenvalvojan tehtävää ja mahdollisesti käyttämään toimivaltuuksiaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä vaarantavissa tilanteissa.

Koska asetettavaksi tarkoitettulla järjestyksenvalvojalla tai järjestyksenvalvontatehtäviä tarjoavalla yrityksellä tai yhteisöllä on itsellään paras tieto järjestyksenvalvojan työtehtävistä ja järjestyksenvalvontatehtäviä koskevasta lainsäädännöstä, järjestyksenvalvojan tai hänen työnantajansa olisi suoraan lain perusteella kieltäydyttävä säädettäväksi ehdotetun kiellon tarkoittamista järjestyksenvalvontatehtävistä. Järjestyksenvalvojan tehtävien suorittaminen ja järjestyksenvalvojen toimivaltuuksien ja velvollisuuksien oikeudellinen muodostuminen toisaalta edellyttää sitä, että toimialueen haltija asettaa järjestyksenvalvojan tehtäviinsä. Kielto koskisi esitetyssä muodossa siten myös järjestyksenvalvontatehtävän toimeksiantajaa, järjestyksenvalvojan asettajaa: järjestyksenvalvojaa ei saisi asettaa tehtäväänsä muutoin kuin siten, että hän on tehtäviensä suorittamisen ajan toimialueellaan. Kyseisen kiellon rikkomisesta koskevasta rangaistusvastuusta esitetään säädettäväksi 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa.

Paikallisten turvallisuusjärjestelyjen kokonaisuuksien huomioimiseksi 2 momenttiin esitettäisiin lisättäväksi myös säännös, jonka perusteella sama järjestyksenvalvoja tai samat järjestyksenvalvojat voitaisiin poikkeuksellisesti tapauskohtaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan jälkeen asettaa toimimaan samanaikaisesti useammalla kuin yhdellä toimialueella. Lupaa samanaikaiselle asettamiselle useampaan toimipaikkaan voisi hakea järjestyksenvalvoja tai hänen työnantajansa. Päätöksen asiasta tekisi poliisilaitos, jonka toimialueella järjestyksenvalvojan asettamista haetaan. Lupaa järjestyksenvalvojan samanaikaiselle asettamiselle voitaisiin harkita esimerkiksi saman kiinteistön alueella tai vierekkäisillä kiinteistöillä toimiville ravintoloille. Sama mahdollisuus tulisi olla myös yleisötilaisuudessa ja sen järjestämisalueella tai välittömässä läheisyydessä olevassa ravintolassa taikka leirintäalueella toimivien järjestyksenvalvojen asettamisessa. Samankaltainen tilanne olisi myös järjestyslain tarkoittaman järjestyksenvalvojan toimiessa esimerkiksi kauppakeskuksessa, lentoasemalla tai satamassa ja samanaikaisesti jonkin niiden alueella olevassa ravintolassa sekä henkilöliikennettä suorittavassa laivassa ja sen sisällä olevassa ravintolassa.

Lupaharkinnassa tulisi erityisesti ottaa huomioon, että järjestyksenvalvojalla on tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa voimassa olevan lain 2 §:ssä säädettyä tehtäväänsä. Harkittaessa lupaa poliisi voisi ottaa huomioon esimerkiksi toimialueiden laajuuden, niiden etäisyyden toisistaan, toimialueiden välillä siirtymiseen kuluvan ajan, toimialueilla sijaitsevien kohteiden aukioloajat, asiakasmäärät, asettamispaikkojen tai tilaisuuden luonteen, järjestyshäiriöiden todennäköisen määrän, alkoholin anniskelu, asettajien lukumäärän ja asetettavien järjestyksenvalvojen lukumäärän. Poliisi voisi asettaa lupapäätöksessään myös tarpeellisia, esimerkiksi ajallisia ja alueellisia sekä järjestyksenval-

vojen lukumääriä ja osaamista koskevia ehtoja ja rajoituksia. Päätöstä tehdessä tulisi järjestyksenvalvoista annetun lain säännösten lisäksi huomioida myös se, mitä muussa lainsäädännössä on säädetty järjestyksenvalvojen asettamisesta. Huomioitavaksi tulisi siten esimerkiksi majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun lain säädökset ja erityisesti siinä säädetty poliisin oikeus määrätä järjestyksenvalvoja asettavaksi majoitus- ja ravitsemisliikkeisiin, kokoontumislain säännökset poliisin oikeudesta antaa yleisötilaisuuden turvallisuusjärjestelyjä koskevia, esimerkiksi järjestyksenvalvojen määrää koskevia määräyksiä sekä järjestyslain säännökset sen nojalla annettavien järjestyksenvalvojen asettamisesta erityisestä syystä poliisin avuksi ja poliisin luvalla.

Viimekädessä järjestyksenvalvojan tai hänen työnantajansa olisi hakemuksessaan pystyttävä tuomaan esille perusteltuja syitä samanaikaiselle asettamiselle. Samalla tulisi perustella se, miksi samanaikainen asettaminen ei vaarantaisi järjestyksenvalvontatehtävien asianmukaista hoitamista kullakin haettavan luvan tarkoittamalla toimialueella. Paikallispoliisilla olisi parhaat edellytykset edellä mainittujen seikkojen arvioimiseksi. Hakijalla ei olisi ehdotonta oikeutta saada viranomaiselta lupaa järjestyksenvalvojan samanaikaiselle asettamiselle yhtä useampaan toimipaikkaan. Paikallispoliisi harkitsee vastaavankaltaisilla perusteilla myös edellä järjestyslain muutosehdotusten yhteydessä mainitut järjestyksenvalvontatehtävissä mahdollisesti tarvittavat luvat ja määräykset. Hakemuksen johdosta tulisi aina tehdä erillinen hallintopäätös, jonka tulee olla aina yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukainen. Päällekkäisten hallintopäätösten välttämiseksi esimerkiksi kokoontumisalassa tarkoitettu poliisin päätös yleisötilaisuuden järjestämisestä tai järjestyslain 22 §:n tarkoittaman järjestyksenvalvojan asettamisen yhteydessä tulisi huomioida myös järjestyksenvalvojan samanaikainen asettaminen usealle eri toimialueelle.

Edellä mainittuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Järjestyksenvalvoista annetun lain perusteella myönnetyn luvan peruuttamispäätöstä ja lupaehtojen muutospäätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määräisi. Muutoksenhausta säädetään voimassa olevan lain 27 §:ssä. Tarkempia säännöksiä luvan hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemusten sisällöstä, asian ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymismenettelyjen sisällöstä voitaisiin säätää voimassa olevan lain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella sisäasiainministeriön asetuksella.

Kolmannessa momentissa esitettäisiin säädettäväksi 2 momentissa tarkoitettun luvan peruttamisesta. Lupaviranomaisena toimiva poliisilaitos voisi sekä omasta aloitteestaan että järjestyksenvalvojan tai tämän työnantajan hakemuksen johdosta muuttaa 1 momentissa määritellyn luvan voimassaoloaika tai lupaan sisältyviä ehtoja. Lupaviranomainen voisi myös peruuttaa aikaisemmin antamansa luvan järjestyksenvalvojan asettamiseen samanaikaisesti useammalle toimialueelle. Ehtojen tai voimassaoloajankohdan muuttaminen edellyttäisi kuitenkin sellaisia olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, joilla voi olla olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle. Tältä osin arvioitaviksi tulisivat pitkälti samat seikat, jotka on edellä esitetty luvan myöntämisestä koskevien perusteiden yhteydessä. Lisäksi käytännön kokemukset järjestyksenvalvojen mahdollisuuksista suoritua heille asetetuista tehtävistä voisivat johtaa luvan voimassaoloajan tai ehtojen muuttamiseen tai luvan peruuttamiseen. Voimassaoloajan tai ehtojen muuttamisesta olisi tehtävä 3 momentissa mainituin tavoin erillinen hallintopäätös, johon voidaan hakea normaaliin tapaan muutosta. Myös luvan voimassaoloajankohdan sekä lupaehtojen muuttamisessa olisi kysymys vahvojen yhteiskunnallisten intressien perusteella tapahtuvasta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Päätösten tulee kuitenkin olla yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisia. Luvan peruuttamispäätöstä tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määräisi.

18 § Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen. Säännökseen 1 momenttiin esitetään lisättäväksi järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskoulutusta koskeva 4 kohta. Ehdotuksen mukaan kertaalleen hyväksytyn kouluttajan tulisi halutessaan uudistaa määräaikaisen hyväksymisensä suorittaa sisäasiainministeriön vaatimukset täyttävä kertauskoulutus.

Kertauskoulutuksen suorittamisvelvollisuudella pyrittäisiin varmistumaan järjestyksenvalvojakouluttajien ammattitaidon säilymisestä. Kertauskoulutuksen suorittamisen edellyttäminen mahdollistaisi myös muun muassa toimintaa sääntelevässä lainsäädännössä, käytännöissä, ja esimerkiksi voimakeinojen käyttöä koskevissa ohjeissa tapahtuneiden keskeisten muutosten läpikäymisen käytännössä viiden tai kuuden vuoden välein. Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin edelleen tarkemmin järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskoulutuksen pituudesta sekä opetusaiheiden laajuudesta, sisällöstä ja oppimisen kontrolloinnin käytännön toteuttamisesta.

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen on pääsäännön mukaan voimassa viisi vuotta. Siten lakisääteinen kertauskoulutusvelvollisuus kohtaisi kouluttajia pääsäännön mukaan viiden tai enintään kuuden vuoden välein. Kertauskoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi sen suorittamiselle esitettäisiin säädettäväksi määräaika, joka sidottaisiin hyväksymisen hakemista koskevaan menettelyyn. Kertauskoulutus voitaisiin suorittaa aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista. Lisäksi 2 momenttiin esitettäisiin lisättäväksi säännös, jonka perusteella hyväksymisen uudistamista voitaisiin hakea vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä. Tällöin ajaksi, jossa hyväksymisensä uudistamista haluavan olisi suoritettava kyseessä oleva kertauskoulutus, muodostuisi käytännössä lähes vuoden mittainen aika. Hyväksymisen uudistamista hakevan olisi kuitenkin huomioitava, että hakemus hyväksymisen uudistamisesta tulisi toimittaa Poliisihallitukselle siten, että se on perillä ennen edellä mainitun määräajan umpeutumista. Kertauskoulutuksen hyväksytyn suorittamisen lisäksi Poliisihallitus harkitsee hyväksymistä myöntäessään myös muiden 1 momentissa säädettyjen edellytysten olemassaolon.

Poliisiammattikorkeakoulu, joka on järjestänyt myös hyväksymisen edellytyksenä olevat järjestyksenvalvojakouluttajakoulutukset, järjestäisi kertauskoulutuksia siten, että kertauskoulutus olisi mahdollista suorittaa säädetyssä määräajassa. Uuden hyväksymisen hakemiselle ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä ei ole lakisääteistä estettä. Siten myös kertauskoulutukseen voisi osallistua ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä, mutta halutessaan uudistaa hyväksymisensä, järjestyksenvalvojakouluttajan olisi haettava hyväksymisensä uudistamista Poliisihallitukselta kuuden kuukauden kuluessa suorittamastaan kertauskoulutuksesta. Mikäli järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty henkilö ei suorita kertauskoulutusta annetussa määräajassa, ja hänen hyväksymisensä järjestyksenvalvojakouluttajaksi vanhenee, on hänen halutessaan toimia järjestyksenvalvojakouluttajana suoritettava uudelleen järjestyksenvalvojakouluttajan koulutus ja haettava uutta hyväksyntää kouluttajaksi suoritettun koulutuksen jälkeen.

Koulutus voisi muodostua esimerkiksi koulutuspäivän mittaisesta teoriaosuudesta ja koulutuspäivän mittaisesta voimankäyttökoulutuksen osuudesta. Henkilöiden, jotka on hyväksytty vain teoriaosuuden kouluttajaksi, ei tarvitsisi osallistua voimankäytön osioon. Vartijan voimankäyttökouluttajien, jotka kouluttavat ainoastaan voimankäyttöosiota, ei tarvitsisi osallistua kyseiseen kertauskoulutukseen lainkaan. Heidän osaamisensa ylläpitäminen varmistettaisiin jäljempänä esitettävällä tavalla vartijoiden voimankäyttökouluttajakoulutuksen kertauskoulutusten yhteydessä. Koulutuksen molempien osioiden tulisi sisältää järjestyksenvalvojen koulutettavien opetusaiheiden käytännönharjoituksia. Ehdotettavan muutoksen jälkeen sekä järjestyksenvalvoilla että järjestyksenvalvojakouluttajilla olisi samanlainen koulutusjärjestelmä. Järjestyksenvalvojakouluttajien kertauskoulutuksen sisältö ja siinä noudatettavat menettelyt yhteen sovitettaisiin järjestyksenvalvojen peruskoulutuksen ja kertauskoulutuksen kanssa.

26 § Rangaistukset. Esitettävän 2 a §:n 2 momentin sisältämän kiellon rikkominen esitetään säädettyväksi rangaistavaksi järjestyksenvalvontarikkomuksena. Rangaistussäännös kyseisen kiellon rikkomisesta esitetään järjestyksenvalvojen osalta säädettyväksi 26 §:n 1 momentin 1 kohdaksi. Kiellon sisältöä on käsitelty tarkemmin 2 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Kiellon rikkomisesta esitetään rangaistavaksi vastoin kieltoa järjestyksenvalvontatehtävän vastaanottavaa järjestyksenvalvojaa. Rangaistusvastuu ei siten edellyttäisi tehtävän tosiasiallista suorittamista, vaan jo sopimuksen tekeminen järjestyksenvalvontatehtävän kielletyllä suorittamistavalla suorittamisesta katsottaisiin rangaistavaksi. Järjestyksenvalvojalle asetettaisiin myös selonottovelvollisuus mahdollisen työnantajansa ja asettajansa järjestyksenvalvontatehtävää ja niiden suorittamistapaa koskevista sopimusehdoista. Järjestyksenvalvojan tulisi jo ennen tehtävään ryhtymistä ottaa selvälle, mitä järjestyksenvalvontatehtäviä ja miten niitä on tarkoitus suorittaa. Koska rangaistusvastuu edellyttää tahallisuutta tai huolimattomuutta, kyseinen vastuu voisi kohdata ainoastaan kielletystä suorittamistavasta tehdystä sopimuksesta tietoista tai selonottovelvollisuutensa laiminlyönyttä järjestyksenvalvojaa, joka ottaa kyseisen tehtävän suoritettavakseen. Kyseisten tehtävien vastaanottoa koskevalla rangaistussäännöksellä helpotettaisiin viranomaisvalvontaa suhteessa siihen, että vasta kiellettyjen tehtävien tosiasiallinen suorittaminen olisi katsottava rangaistavaksi. Sakkorangaistuksen lisäksi kiellettyjen järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen tai niiden suorittaminen kielletyllä suorittamistavalla saattaisi johtaa myös järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen 20 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella.

Toisen momentin 1 kohtaan esitettäisiin lisättäväksi edellä 1 momentin 1 kohtaa vastaavasti, että mikäli järjestyksenvalvojan asettaja, esimerkiksi ravintoloitsija ja järjestyksenvalvojan työnantaja tekevät sopimuksen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisesta kielletyllä suorittamistavalla, myös heitä kumpaakin sopimuksen osapuolta voitaisiin rangaista järjestyksenvalvojarikkomuksesta. Kyseinen säännös olisi tarpeellinen, koska kaikki järjestyksenvalvojat eivät ole omia työnantajiaan. Työnantajan tai hänen edustajansa ei myöskään tarvitse olla järjestyksenvalvojaksi hyväksytty henkilö, jolloin ilman kyseistä säännöstä esitettävän 2 a §:n 2 momentin mukaisen kiellon rikkomisesta sopiva taho voisi jäädä rangaistusvastuusta vapaaksi. Järjestyksenvalvojan asettaja tulisi rangaistusvastuun piiriin samoin perustein sopimuksen toisena osapuolena. Voimassa olevassa 1 kohdassa on säädetty rangaistusvastuu sellaisen järjestyksenvalvojan asettajalle, jolla ei ole voimassa olevaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä. Nyt rangaistusvastuuseen esitettäisiin asettajankin osalta tehtäväksi laajennus, joka koskee järjestyksenvalvontatehtävään hyväksymättömän järjestyksenvalvojan asettamisen lisäksi kielletystä suorittamistavasta sopimista. Järjestyksenvalvojan työnantajan ja asettajan rangaistusvastuu olisi suhteessa järjestyksenvalvojaan ensisijaista, koska heillä olisi ajallisesti ja asiallisesti ensisijainen tieto tehdyn sopimuksen sisällöstä. Sopimus asettajan ja järjestyksenvalvojan tai tämän työnantajan välillä voisi olla kirjallinen, suullinen tai konkludenttinen. Vaikka rangaistusvastuu kohdistuisi edellä mainituin tavoin järjestyksenvalvojan asettajaan tai toimeksiantajaan ja hänen työnantajaansa tai tämän edustajaan, kohtaisi rangaistusvastuu silti myös 1 momentin 1 kohdan mukaisesti järjestyksenvalvojaa, joka ottaa vastaan järjestyksenvalvontatehtävän tosiasiallisen suorittamisen.

1.3. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

2 luku. Vartioimisliiketoiminta

3 a § Väliaikainen lupa suorittaa vartioimistehtäviä. Vartioimisliikেলuvan hakeminen, henkilökunnan kouluttaminen vartijoiksi ja vartijaksi hyväksymisien hakeminen sekä vastaavan hoitajan kouluttaminen tai palkkaaminen ja hyväksymisen hakeminen voi vaatia joustavuutta ja siirtymäaikaa, jota voimassa oleva vartioimisliiketoimintaa koskeva lainsäädäntö ei mahdollista. Tämä johtuu siitä,

että työsopimuslain (55/2001) 10 §:n 1 momentissa määritellyissä liikkeen luovutuksessa saman pykälän 2 momentin perusteella liikkeen luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Säännöksellä pyritään turvaamaan työntekijöiden oikeuksia ja työsuhteen jatkuvuutta liikkeenluovutustilanteissa. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 15 §:n perusteella vartioimisliike ei kuitenkaan saa suorittaa vartioimistehtäviä ilman vastaavaa hoitajaa. Lisäksi vartijan tehtäviä ei saa teettää 16 §:n perusteella muilla kuin vartioimisliikkeen palveluksessa olevilla vartijoilla. Kyseiset säännökset ovat voineet yhdessä työsopimuslain 10 §:n asettamien velvoitteiden kanssa johtaa siihen, että liikkeen luovutuksessa saajana oleva työnantaja on voinut joutua teettämään vartioimistehtävät muilla henkilöillä kun luovutetun liikkeen mukana seuraavalla henkilökunnalla. Kyseinen sekä työnantajan että työntekijöiden kannalta kohtuuton tilanne on voinut olla seurausta esimerkiksi niin sanottujen omavartiointina suoritettujen vartioimistehtävien ulkoistamisesta ulkopuoliselle palveluntarjoajalle.

Edellä mainitut liikkeenluovutustilanteet ja niin sanottu ulkoistaminen ovat mahdollisia myös valtion, kunnan ja kirkon virkasuhteisia virkamiehiä koskien. Väliaikainen lupa suorittaa vartioimistehtäviä esitettäisiin siten ulotettavaksi koskemaan myös tilanteita, joissa valtion, kunnan tai kirkon turvallisuustehtävistä huolehtinut osa luovutetaan liikkeen luovutusta vastaavalla tavalla luonnolliselle henkilölle, yksityiselle yritykselle, valtion tai kunnan liikelaitokselle tai muulle liiketoimintaa harjoittavalle oikeushenkilölle. Virkasuhteisten henkilöiden virkasuhteiden muuttamisesta työsuhteeksi, joka on myös vartijan työn perustana, olisi voimassa mitä kyseisestä asiasta muutoin säädetään.

Luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä tarkoitettaisiin samaa kuin lain vartioimisliikeluvan myöntämistä koskevan 4 §:n 1 ja 2 momenteissa. Väliaikaisen vartioimistehtävien suorittamista koskevan luvan edellytykset olisivat niin ikään samat kuin 4 §:ssä on säädetty. Hakijan ei kuitenkaan tarvitsisi välttämättä liittää hakemukseensa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja vartioimisliikkeen toimintaohjeita, mikäli toimintaohjeita ei olisi esimerkiksi liikkeen luovutuksen ylläpitävyyden vuoksi välittömästi saatavissa. Luvasta päättäväksi viranomaiseksi esitetään poliisihallitusta. Poliisihallituksen myöntäessä myös vartioimisliikeluvat, väliaikaisten vartioimistehtävien suorittamiseen oikeuttavien lupien keskittämistä poliisihallitukseen voitaisiin pitää vartioimisliikelupien tavoin tarkoituksenmukaisena. Keskitettyllä lupamenettelyllä voitaisiin katsoa olevan yhdenmukaiseen menettelyyn ja valvontaan liittyviä hyötyjä.

Väliaikaisen luvan saajan tulisi muilta osin, kuin säännöksessä nimenomaisesti mainituin poikkeuksin noudattaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia. Väliaikainen luvansaaja voisi hakemuksesta saada luvan suorittaa vartioimisliiketoiminnaksi katsottavia tehtäviä ilman 15 §:ssä säädettyä vastaavaa hoitajaa ja muulla henkilökunnalla kuin 16 §:ssä tarkoitetuilla vartioimisliikkeen palveluksessa olevilla vartijoilla. Määräaika voisi olla enintään kuusi kuukautta, jossa ajassa väliaikaisen luvanhaltijan olisi haettava vartioimisliikelupa, koulutettava vartioimistehtäviä suorittava henkilökuntansa vartijoiksi tai vähintään ensin väliaikaisiksi vartijoiksi ja vartijoiksi voimassa olevan 16 §:n 3 momentissa säädellyssä suhteessa ja hankittava palvelukseensa vastaava hoitaja, mikäli se aikoo jatkaa vartioimisliiketoimintaa väliaikaisen luvan määräajan umpeutumisen jälkeen. Määräajan pituuteen vaikuttavia seikkoja olisivat muun muassa toiminnan laajuus, koulutustarjonta ja lupa- ja hyväksymismenettelyjen saatavuus. Esimerkiksi kesälomakaudella vartijoiden ja vastaavien hoitajien koulutusta on vähemmän tarjolla ja lupa- ja hyväksymismenettelyistä vastaavia virkamiehiä voi olla lomalla, jolloin käsittelyajat saattava pidentyä. Kuuden kuukauden enimmäisaikaa olisi siten pidettävä riittävänä kaikkien vartioimisliiketoiminnan edellytysten saavuttamiselle. Vartijan tehtäviä asiallisesti vastaavien tehtävien suorittajien mahdollisten toimenpiteiden kohteiden oi-

keusturvan ja turvallisuustehtäviä suorittavien henkilöiden työturvallisuuden vuoksi määräaika ei saisi olla pidempi kuin on välttämätöntä vartioimisliiketoiminnan edellytysten saavuttamiseksi.

Väliaikaisen luvansaajan oikeus harjoittaa vartioimisliiketoiminnaksi katsottavia tehtäviä ilman vartioimisliikelupaa esitettäisiin myös alueellisesti rajoitettavaksi. Vartioimisliiketoiminnaksi katsottavia tehtäviä saisi suorittaa ainoastaan sillä vartioimisalueella tai siinä vartioimiskohteessa, jossa luovutettava liike toimi ennen liikkeen luovutusta. Säännöksellä pyritäisiin siihen, että väliaikaisen luvanhaltija ei laajentaisi toimintaansa muihin kohteisiin kuin sillä oli liikkeenluovutuspäivänä.

Toisessa momentissa esitetään säädettäväksi rajoituksista, joita väliaikainen lupa suorittaa vartioimistehtäviä sisältäisi suhteessa vartioimisliikkeiden palveluksessa olevien vartijoiden suorittamiin vartioimistehtäviin. Väliaikainen lupa suorittaa vartioimistehtäviä ei olisi vartioimisliikelupa. Väliaikaisen luvanhaltijan palveluksessa olevilla ei lähtökohtaisesti olisi voimassa olevia vartijaksi hyväksymisiä eikä vastaavaa hoitajaa valvomassa vartijoiden toimien oikeellisuutta. Vaikka jollakin kyseisen luvanhaltijan palveluksessa olevalla olisi voimassa oleva vartijaksi hyväksyminen, hän ei voisi työskennellä vartijana, koska hän ei olisi vartioimisliikkeen palveluksessa. Edellä mainitusta johtuisi, että väliaikaisen luvanhaltijan palveluksessa olevilla henkilöillä ei olisi myöskään vartijan 28 §:ssä säädettyjä oikeuksia. Koska työntekijöillä ei olisi vartijoiden oikeuksia, ei heidän tulisi myöskään käyttää vartijan asua tai kantaa voimankäyttövälineitä. Turvallisuustehtäviä suorittavien oikeudellinen asema ei siten muuttuisi asemasta, jossa he olivat suorittaessaan niin sanottua omavartiointia ennen liikkeen luovuttamista. Heillä olisi edelleen jokamiehen oikeudet, joista merkittävään on pakkokeinolain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu jokamiehen kiinniotto-oikeus. Sen sijaan esimerkiksi vartijoille kuuluvaa poistamisoikeutta tarvittaessa voimakeinoja käyttäen väliaikaisen luvanhaltijan työntekijöillä ei olisi.

8 a § Eräät turvatarkastustehtävät. Vartijoiden ja järjestyslainmukaisten järjestyksenvalvojien hyödyntäminen turvatarkastustehtävissä olisi tarkoituksenmukaista. Kyseisellä esitettävällä muutoksella pyritäisiin vartijoiden ja järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien työpanoksen mahdollisimman tehokkaaseen käyttämiseen. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain järjestelmän perusteella vartioimisliikkeet voivat lähtökohtaisesti suorittaa vartioimistehtävinä vain tehtäviä, jotka ovat 2 §:ssä määritelty vartioimistehtäviksi. Ilmailulaissa, laissa eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta sekä laissa turvatarkastuksista tuomioistuimissa tarkoitettuja turvatarkastustehtäviä ei ole määritelty vartioimistehtäviksi. Voimassa olevan lain 9 §:n 3 momentin mukaan turvatarkastuksista lentoliikenteessä ja tuomioistuimissa säädetään erikseen. Muiden turvallisuustehtävien suorittaminen voidaan katsoa 9 §:n 1 momentissa säädetyksi vartioimisliikkeiltä kielletyksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Vartioimisliikkeiden oikeutta suorittaa turvatarkastustehtäviä kyseisissä vartioimiskohteissa on siten edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi tarpeellista selvittää.

Muutos olisi asiayhteydessä edellä tarkoitettujen järjestyslainmukaisten järjestyksenvalvojien asettamisen mahdollistamiselle lentoasemilla ja satamissa. Järjestyksenvalvojat asetetaan yleensä poliisin luvalla siten, että heidän on työskenneltävä paikallisvartiointityyppisesti toimialueellaan. Heidän työpanoksensa tehokkaimmaksi mahdolliseksi käyttämiseksi heidän tulisi voida suorittaa turvatarkastustehtäviä järjestyksenvalvontatehtävien ohessa. Kyseinen järjestely olisi tarkoituksenmukainen erityisesti pienemmissä, kävijämääriltään hiljaisemmissa satamissa ja lentoasemilla. Tuomioistuimiin ei esityksen perusteella voitaisi asettaa järjestyksenvalvojia, mutta samat perustelut koskisivat niissä mahdollisesti toimivia vartijoita. Edellä mainituista syistä turvatarkastustehtävät esitetään sallittavaksi siten, että vartioimisliikkeet saisivat tehdä niiden suorittamisesta toimeksiantosopimuksen lentoasemien, satamien tai tuomioistuimien edustajien kanssa.

Toiseen momentissa esitettäisiin säädettäväksi, että yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain tarkoittamina turvatarkastajina 1 momentissa tarkoitetuissa kohteissa saisivat toimia vartijat ja järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettut järjestyksenvalvojat, joiden tulee olla vartioimisliikkeen palveluksessa. Säännöksellä ei esitetä muutettavaksi voimassa olevia ilmailulaissa, eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa sekä turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa turvatarkastajista annettuja säännöksiä. Nyt esitettävät vartijat ja järjestyksenvalvojat esitetään säädettäväksi edellä mainituissa laeissa määriteltyjen turvatarkastajien vaihtoehtoiksi. Kyseisien lakien turvatarkastajaa koskevia määritelmiin ei tarvitsisi tehdä muutoksia, koska ne mahdollistavat osaltaan nykyiselläänkin vartijoiden ja järjestyksenvalvojien käyttämisen turvatarkastajina.

Vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla ei suoraan lakisääteisen vähimmäiskoulutuksensa perusteella ole Ilmailulaitoksen edellyttämää koulutusta suorittaa turvatarkastuksia lentoasemilla. Satamissa turvatarkastuksen saa suorittaa Ilmailulaitoksen määrittämän koulutuksen tai järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittanut henkilö, joista jälkimmäisen koulutuksen järjestyslainmukaiset järjestyksenvalvojat ovat joutuneet suorittamaan. Vartijoiden lakisääteiseen vähimmäiskoulutukseen järjestyksenvalvoijista annetun lain 12 §:ssä säädetty järjestyksenvalvojan peruskoulutus ei sen sijaan kuulu. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa ei määritellä turvatarkastajan koulutusvaatimusta. Käytännössä vähimmäiskoulutuksena niissäkin lienee pidetty järjestyksenvalvojan peruskoulutusta. Koska vartijoiden ja järjestyksenvalvojien tulisi täyttää muun muassa kyseiset koulutusta koskevat vähimmäisvaatimukset ja edellä mainituissa laeissa on myös keskeisiä säännöksiä turvatarkastustehtävien suorittamisesta, 3 momenttiin esitettäisiin otettavaksi viittaussäännös, jonka perusteella edellytyksistä suorittaa turvatarkastustehtäviä säädeltäisiin voimassa olevalla tavalla ilmailulaissa, laissa eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta ja tuomioistuimien turvallisuusjärjestelyistä annetussa laissa. Siten vartijoiden ja järjestyksenvalvojien tulisi esimerkiksi toimiessaan turvatarkastajina lentokentällä suorittaa Ilmailulaitoksen määrittelemä koulutus ja Ilmailulaitoksen tulee hyväksyä heidät muiden turvatarkastajien tavoin. Samoin noudatettavaksi tulisi myös eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain säännös, jonka mukaan muut kuin viranomaiset eivät saa käyttää turvatarkastusten tekemiseen voimakeinoja.

Samassa yhteydessä voimassa olevan lain 9 §:n 3 momentti esitetään kumottavaksi, koska sen tarkoittama sääntely esitettäisiin edellä kuvatuin tavoin säädettäväksi uudessa 8 a §:ssä.

18 § Henkilöstö- ja työvuorotiedosto. Vartioimisliikkeiden ylläpitämään henkilöstötiedostoa koskien esitetään lisättäväksi pakottava säännös, jonka perusteella vartijoiden ja väliaikaisten vartijoiden 29 §:n 2 momentissa säädetty voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksenä oleva vuosittainen kertauskoulutus on merkittävä kyseisen säännöksen tarkoittamaan henkilöstötiedostoon. Säännöksen ei tehtäisi tekstimuutosta, koska kyseinen määräys sisältyy voimassa olevaan lakiin viitaten ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa koskevaan vartijan erityiseen voimankäyttökoulutukseen. Merkintä tiedostoon tulee tehdä esitettävässä 22 a §:n 1 momentissa tarkoitettun kouluttajan antaessa vartioimisliikkeelle todistuksen kertauskoulutuksen hyväksytystä suorittamisesta. Säännöksellä pyritäisiin siinä aikaisemmin säänneltyjen seikkojen tavoin mahdollistamaan ja helpottamaan kyseisten koulutusten järjestämisen ja suorittamisen viranomaisvalvontaa.

22 a § Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen. Vartijan voimankäyttökouluttajana toimiminen edellyttäisi erillistä viranomaisen antamaa hyväksymistä. Hyväksyminen olisi yksi ennakollisen viranomaisvalvonnan muoto. Kouluttajaksi hyväksymisen edellytykset säädettäisiin nyt lain tasolla uudessa 22 a §:ssä. Konkreettinen ammattitaitovaatimus on ollut voimassa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain uudistamisen jälkeen 1.10.2002 alkaen. Kouluttajaksi hyväk-

symiselle säädettäisiin viiden vuoden pituinen enimmäisvoimassaoloaika ja hyväksyminen olisi voimassa koko maassa. Määräaikaisella hyväksymismenettelyllä ja sen yhteydessä toteutettavaksi esitettävällä kouluttajakoulutuksen kertauskoulutuksen käyttönotolla pyritäisiin varmistumaan vartijoiden voimankäyttökouluttajien ammattitaidon säilymisestä ja mahdollistettaisiin yhdessä säädettäväksi esitettävien hyväksymisen peruuttamista koskevien säädösten kanssa heidän työskentelynsä seuraaminen, ohjaaminen ja valvonta sekä heidän tavoitettavuutensa.

Hyväksymisten myöntäminen keskitettäisiin muiden vartioimisliiketoimintaan liittyvien lupien ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen tavoin Poliisihallitukselle. Käytännössä hyväksymisen myöntäisi Poliisihallituksen yhteydessä toimiva turvallisuusalan valvontayksikkö. Poliisihallitus vastaa nykyisin ylimpänä viranomaisena vartioimisliiketoiminnan ja järjestyksenvalvontatoiminnan valtakunnallisesta viranomaisvalvonnasta ja -ohjauksesta, joten tehtävien säätäminen sille olisi luonteva ratkaisu myös tehtävän edellyttämän erityisammattitaidon varmistamiseksi. Ehdotetulla järjestelyllä pyritäisiin myös varmistumaan viranomaistoiminnan yhdenmukaisuudesta etenkin hyväksymisten mahdollisissa peruutustapauksissa, koska hallintopäätöksen tehnyt viranomainen on perinteisesti vastannut myös hyväksymisen peruuttamistoimenpiteistä.

Esitettävän pykälän 1 momentissa esitettäisiin säänneltäväksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksistä ja koulutuksista, joita hyväksytty kouluttaja voisi kouluttaa. Vartijoiden voimankäyttökouluttajat ovat voimassa olevan lainsäädännön perustella oikeutettuja kouluttamaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen yleistä osaa ja erityisen osan teleskooppipatukka-koulusta ja kaasusumutinkoulutusta. Kaasusumutinkoulutusta voidaan antaa myös järjestyksenvalvojista annetun lain tarkoittamille järjestyksenvalvojille. Kyseiset kouluttajat ovat oikeutettuja kouluttamaan myös järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen voimankäyttöosioita ja järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutusta. Voimassa oleviin edellä mainittuihin kouluttajaoikeuksiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Edellä mainitun lisäksi uudistuksena vartijoiden voimankäyttökouluttajat esitetään säädettäväksi vartijoiden 29 §:n 2 momentissa esitettävän vuosittaisen voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksenvuosittaisen ainoiksi hyväksytyiksi kouluttajiksi.

Vartijan voimankäyttökouluttajat, joita koulutetaan ja hyväksytään yksityishenkilöinä, ovat keskeisessä asemassa yksityisen turvallisuusalan voimankäytön koulutuksessa. Nyt myös vartijoita kouluttavien oppilaitosten voimankäyttökoulutusta antavilta kouluttajilta edellytettäisiin Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävän koulutuksen suorittamista koulutuksen tason ja yhtenäisyyden turvaamiseksi. Kouluttajien henkilökohtaiset ominaisuutensa, soveltuminen kouluttajaksi sekä osaamisensa ja osaamisensa ylläpito vaikuttaisivat heidän antamansa koulutuksen kautta vartijoiden ja järjestyksenvalvojen osaamiseen ja asenteisiin. Kyseiset asiat puolestaan olisivat suorassa yhteydessä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaan sekä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen työturvallisuuteen.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen edellyttäisi kaikkien hyväksymisedellytysten täyttymistä ja se olisi muiden yksityisen turvallisuusalan hyväksymisten tavoin aina riippuvainen viranomaisen suorittamasta harkinnasta. Laissa säädetyt edellytykset täyttävälläkään hakijalla ei olisi siten ehdotonta oikeutta tulla hyväksytyksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi. Hyväksymisen epäävien hallintopäätösten tulisi kuitenkin luonnollisesti olla yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisia. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä koskeva menettely olisi tavoitteiltaan, sisällöltään ja menettelyltään yhtenevä järjestyksenvalvojista annetun lain muutoksessa 1.3.2007 voimaan tulleen järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen kanssa.

Teknisesti hyväksymisedellytyksistä esitetään säädettäväksi siten, että vähimmäisiän saavuttamista ja rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettavuutta sekä henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuutta

koskevien edellytysten osalta viitattaisiin 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyihin vastaavanhoitajan hyväksymisedellytyksiin, koska edellytykset ja siten myös perustelut olisivat asiallisesti samansisältöiset. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksenä olisi laissa säädetyn vähimmäisiän saavuttaminen. Henkilöltä edellytettäisiin täysi-ikäisyyttä eli 18 vuoden ikää. Kyseisestä vaatimuksesta ei olisi mahdollista poiketa edes huoltajien suostumuksella. Juuri 18 vuotta täyttäneen täysi-ikäisen henkilön ei yleensä tulisi katsoa olevan 3 kohdassa tarkoitetuilta henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva voimankäyttökouluttajaksi, koska hän ei ole voinut vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen vastaavan ikävaatimuksen vuoksi suorittaa vartioimistehtäviä eikä järjestyksenvalvontatehtäviä. Siten hakija ei olisi voinut myöskään hankkia kouluttajalle tärkeää työkokemusta tehtävistä, joihin hän voimankäyttöä ja voimankäyttövälineitä koskevaa koulutusta antaisi. Yläikärajaa ei ehdoteta asetettavaksi.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi voitaisiin hyväksyä hakija, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja olisi henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijan voimankäyttökouluttajaksi. Hakijan rehellisyyttä ja luotettavuutta olisi arvioitava sekä aikaisemman että nykyisen käyttäytymisen perusteella. Aikaisemman käyttäytymisen arvioinnissa olisi käytettävä kaikkia niitä keinoja, joita viranomaisella on käytössään. Tärkeänä apuna olisivat viranomaisten ylläpitämät rekisterit. Poliisin omien rekisterien lisäksi myös rikosrekisterin tiedot olisivat käytettävissä.

Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa olisi käytännössä kiinnitettävä huomiota erityisesti sellaisiin todettuihin ja epäiltyihin rikoksiin tai väärinkäytöksiin, jotka osoittavat hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Tällöin tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset aikaisemmat vartijaksi, vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi, järjestyksenvalvojaksi ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisten peruuttamiseen johtaneet tapahtumat taikka kyseisissä tehtävissä tapahtuneet rikokset tai väärinkäytökset. Esimerkiksi yksittäinen vähäisenä pidettävä rikos ei pääsääntöisesti muodostaisi estettä kouluttajaksi hyväksymiselle. Useampi tällainen rikos voisi sen sijaan osoittaa henkilön olevan luotettavuutensa ja rehellisyytensä puolesta soveltumaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana.

Harkinnassa olisi kiinnitettävä huomiota myös mahdollisten rikosten tai väärinkäytösten tekoaikoihin ja –olosuhteisiin sekä rikoksen tai väärinkäytöksen laatuun. Hyväksymistä edellyttävään toimintaan läheisesti liittyvää rikosta tai väärinkäytöstä olisi aina pidettävä normaalia moitittavampana. Erityisen moitittavana voitaisiin pitää sitä, jos rikokseen tai väärinkäyttöön olisi syyllistytty kyseistä toimintaa harjoitettaessa. Hakijan luotettavuuden ja rehellisyyden arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja olisi mahdotonta säätää tyhjentävästi, jonka johdosta toiminnassa olisi kysymys aina yleisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin perustuvasta tapauskohtaisesta kokonaisharkinnasta.

Henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta esimerkiksi runsaasta alkoholin käytöstä aiheutuneet useat päihtymyssäilöönnotot voisivat osoittaa hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota myös hakijan kykyyn ja haluun täyttää säädöksissä vartijan voimankäyttökouluttajalle asetetut velvollisuudet. Tällöin hakijan elämäntapaan ja asenteisiin liittyvät seikat muodostuisivat keskeisiksi

Henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota myös sellaisiin vammoihin ja sairauksiin, jotka saattaisivat heikentää olennaisesti hakijan kykyä toimia vartijan voimankäyttökouluttajana tai täyttää tehtävään asetettuja velvollisuuksia. Kyseiset koulutukset sisältävät voimankäyttöä ja voimankäyttövälineiden käyttöä koskevia harjoituksia, joita kouluttajan on kyettävä vetämään. Koulutus ei ole miltään osin ainoastaan teoriakoulutusta, joten sen vuoksi fyysisiltä ominaisuuksiltaan sopimattomia kouluttajia ei voitaisi hyväksyä edes rajoitetusti teoriaosoiden koulutta-

jiksi. Sairaudet ja vanhuus voisivat tulla arvioitaviksi henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa vaikka yläikärajaa ei kyseisiin tehtäviin esitettäisikään.

Edellä mainittujen yleisten edellytysten lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksenä olisi edelleen konkreettinen ammattitaitovaatimus, voimankäytön kouluttajakoulutuksen hyväksytty suorittaminen. Vartijoiden voimankäyttökoulutuksesta säädetään voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:ssä voimankäyttövälineiden kantamista koskevan sääntelyn yhteydessä ja 61 §:n 2 momentin 2 kohdassa, jonka perusteella sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamisesta, 29 §:ssä tarkoitettun voimankäytön kouluttamisesta ja koulutuksen järjestämisestä. 61 §:n valtuutussäännöksen perusteella on annettu sisäasiainministeriön asetus vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta (781/2002), jonka 7 ja 8 §:ssä ovat määräykset voimankäytön kouluttajakoulutuksen järjestämisestä sekä sen sisältöä ja pituutta koskevat säännökset.

Koulutusjärjestelyihin ei esitettäisi tehtäväksi muutoksia. Koulutuksen järjestäjänä toimisi edelleen Poliisiammattikorkeakoulu, jolla voitaisiin katsoa olevan hyvät ammatilliset edellytykset kyseisen kouluttajakoulutuksen järjestämiseen. Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin edelleen tarkemmin koulutuksen pituudesta ja opetusaiheista sekä niiden laajuudesta. Koulutuksen tulisi sisältää harjoituksia ja koe. Sisäasiainministeriö voisi tarvittaessa antaa asetuksella tarkempia säännöksiä myös kyseisten opetusaiheiden sisällöstä sekä oppimisen kontrolloimisen käytännön toteuttamisesta.

Pykälän toisessa momentissa esitettäisiin säädettäväksi 1 momenttia vastaavalla tavalla vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajaksi ja ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksymisestä. Vaadittavaa koulutusta lukuun ottamatta hyväksymisen edellytykset olisivat samat kuin 1 momentissa. Lainsäädäntöteknisesti kyseisten edellytyksien osalta viitattaisiin sen vuoksi 1 momenttiin. Konkreettisena ammattitaitovaatimuksena vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajaksi ja ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksymistä hakevalta edellytettäisiin 1 momentissa säädellyn vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen lisäksi asekouluttajakoulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

Vartijan ampuma-aseen kantamista koskevat säädökset ovat voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 ja 29 §:ssä. Muun muassa ampuma-aseen kantamisedellytyksiä, vuosittaista ampumakoetta ja ampuma-aseen koulutusjärjestelyjä säännellään edellä 1 momentin perustelujen yhteydessä mainittujen koulutusten tavoin tarkemmin vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa. Kyseisen asetuksen mukaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajakoulutus koostuu yleisestä osasta sekä ampuma-asekoulutukseen liittyvästä erityisestä osasta. Asekouluttajakoulutukseen liittyvän osan nykyistä sisältöä ja koulutusjärjestelyjä ei esitetä muutettavaksi. Siten koulutuksen tulisi edelleen sisältää vartijoille koulutettavat asiat eli ainakin vartioimisliiketoimintaa ja ampuma-aseita sääntelevään lainsäädäntöön, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin aseiden käyttäjänä, ase- ja varustetekniikkaan, aseasennukseen ja aseiden käyttöön sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet. Kouluttajakoulutuksen antaisi Poliisiammattikorkeakoulu.

Koulutuksen ja hyväksymisen osalta tulisi lisäksi huomata, että hyväksyminen voidaan myöntää ainoastaan sen asetyypin kouluttajaksi, jolla kouluttajakoulutus on suoritettu. Kyseisen kouluttajakoulutuksen suorittanut saisi nykyiseen tapaan myös vastaanottaa kyseistä asetyypistä koskevan

ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän ampumiskokeen, joka vartijan, joka kantaa vartioimistehtävissään mukanaan ampuma-asetta, on suoritettava vuosittain.

Ensimmäisessä momentissa tarkoitettu voimankäytön kouluttajakoulutus ja 2 momentissa tarkoitettu asekouluttajakoulutus voitaisiin suorittaa peräkkäin tai eri ajankohtina. Sen vuoksi hyväksymisen kaikki edellytykset tulisi harkita aina tapauskohtaisesti, vaikka kouluttaja olisi aikaisemmin saanut hyväksymisen 1 momentin perusteella. Lisäksi asekouluttajan osalta voitaisiin esimerkiksi ampu-ma-aserikoksiin ja -rikkomuksiin syyllistyneiden henkilöiden henkilökohtaista soveltuvuutta kou-luttajaksi arvioida muita voimankäyttökouluttajia ankarammin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kertaalleen hyväksytyn vartijan voimankäyttö-kouluttajan ja asekouluttajan tulisi halutessaan uudistaa määräaikaisen hyväksymisensä suorittaa sisäasiainministeriön vaatimukset täyttävä kertauskoulutus. Siten vartijan voimankäyttökouluttajille ja asekouluttajille esitettäisiin säädettäväksi kertauskoulutusjärjestelmä, kuten järjestyksenvalvoja-kouluttajille edellä. Kouluttajakoulutusjärjestelmät olisivat tältäkin osin yhtenevät. Vartijan voi-mankäyttökouluttajan kertauskoulutus voisi muodostua esimerkiksi kahden koulutuspäivän mittai-sesta teoriakoulutusta ja käytännön harjoituksia koskevasta osuudesta. Asekouluttajan kertauskou-lutus voisi olla edellä mainittujen kahden koulutuspäivän lisäksi kolmen asekouluttajakoulutukseen keskittyvän koulutuspäivän mittainen. Vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutus tulisi suo-rittaa ennen vartijan asekouluttajan kertauskoulutusta.

Vartijan voimankäyttökouluttajan ja asekouluttajan hyväksyminen olisi pääsäännön mukaan voi-massa viisi vuotta. Hyväksymisen voimassaolon määräaikaisuudella pyritäisiin välttämään tilantei-ta, joissa henkilöllä olisi voimassa oleva hyväksyminen, vaikka hän ei olisi enää vuosiin toiminut kouluttajana. Hyväksymisen voimassaolon määräajoin tapahtuva uusiminen mahdollistaisi myös toistaiseksi voimassaolevaan hyväksymiseen verrattuna paremmin kouluttajille asetettavan ammat-titaidon varmistamisen sekä sen täydentämisen tarvittaessa. Kertauskoulutuksen tarkoituksenmukai-suuden varmistamiseksi sen suorittamiselle esitettäisiin säädettäväksi määräaika, joka sidottaisiin hyväksymisen hakemista koskevaan menettelyyn. Kertauskoulutus voitaisiin suorittaa aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista. Hyväksymisen uudistamista voitaisiin kui-tenkin hakea vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä. Siten lakisääteinen kertauskoulutusvelvollisuus kohtaisi kouluttajia pääsäännön mukaan viiden tai kuuden vuoden välein ja koulutuksen suorittamiselle olisi käytännössä vuoden mittainen määräaika. Poli-i-siammattikorkeakoulu, joka on järjestänyt myös hyväksymisen edellytyksenä olevat vartijan voi-mankäyttökouluttajakoulutuksen ja vartijan asekouluttajakoulutuksen, järjestäisi kertauskoulutuksia siten, että kertauskoulutus olisi mahdollista suorittaa säädetyssä määräajassa.

Uuden hyväksymisen hakemiselle ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä ei ole lakisää-teistä estettä. Siten myös kertauskoulutukseen voisi osallistua ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä, mutta halutessaan uudistaa hyväksymisensä, vartijan voimankäyttökouluttajan tai ase-kouluttajan olisi haettava hyväksymisensä uudistamista Poliisihallitukselta kuuden kuukauden ku-luessa suorittamastaan kertauskoulutuksesta. Mikäli vartijan voimankäyttökouluttajaksi tai asekou-luttajaksi hyväksytty henkilö ei suorita kertauskoulutusta annetussa määräajassa, ja hänen hyväk-symisensä vartijan voimankäyttökouluttajaksi vanhenee, on hänen halutessaan toimia vartijan voi-mankäyttökouluttajana tai asekouluttajana suoritettava uudelleen vartijan voimankäyttökouluttajan koulutus tai asekouluttajakoulutus sekä haettava haluamaansa hyväksyntää kouluttajaksi suoritetun koulutuksen jälkeen.

Kertauskoulutuksen suorittaminen edellyttäminen mahdollistaisi myös muun muassa toimintaa sääntelevässä lainsäädännössä, käytännöissä, ja esimerkiksi voimakeinojen käyttöä koskevissa oh-

jeissa tapahtuneiden keskeisten muutosten läpikäymisen käytännössä viiden tai kuuden vuoden välein. Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin edelleen tarkemmin vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen järjestämisestä, pituudesta sekä opetusaiheiden laajuudesta, sisällöstä ja oppimisen kontrolloinnin käytännön toteuttamisesta. Ensimmäisen hyväksymisen edellytyksenä olevan kouluttajakoulutus ja kertauskoulutukset mahdollistaisivat myös sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden yhtenevän linjauksen muodostumisen pidemmällä aikajänteellä. Yhtenäisellä, yleisesti hyväksyttävällä voimakeinojen käytön linjalla puolestaan voisi olla vaikutusta oikeuskäytännön muotoutumiseen ja sitä kautta kohdehenkilöiden ja vartijoiden sekä järjestyksenvalvojen oikeusturvaan.

Esitettävän 4 momentin perusteella viranomainen voisi liittää myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen erityisestä syystä ehtoja ja rajoituksia. Ehtojen ja rajoitusten perusteista säädettäisiin nimenomaisesti. Maininta tällaisesta mahdollisuudesta sisällytettäisiin säännökseen selvyys vuoksi siitä huolimatta, että myönteiseen lupapäätökseen on yleensä katsottu voitavan liittää erilaisia ehtoja ja rajoituksia, vaikka siitä ei kyseistä lupatyyppiä koskevissa säännöksissä nimenomaisesti säädettäisikään. Ehdot ja rajoitukset voisivat olla ajallisia ja alueellisia. Hyväksymiseen liitetty ehdot ja rajoitukset liittyisivät henkilön ominaisuuksiin. Ehtojen ja rajoitusten asettaminen olisi tältä osin usein vaihtoehto hyväksymishakemuksen hylkäämiselle kokonaisuudessaan. Hyväksymiseen voitaisiin säännöksen mukaan liittää ehtoja ja rajoituksia kuitenkin vain erityisestä syystä. Käytännössä ehtojen ja rajoitusten asettamiseen tulisikin suhtautua pidättyvästi. Tietyissä yksittäistapauksissa niiden asettaminen saattaisi olla kuitenkin tarpeellista. Hyväksymisen yhteydessä asetettuja ehtoja ja rajoituksia voitaisiin muuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn henkilökohtaisissa ominaisuuksissa ja muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä ja asekouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan hyväksymiseen liitettyistä ehdoista ja rajoituksista hyväksytyn kotikunnan poliisilaitokselle. Ilmoitusvelvollisuudella pyrittäisiin varmistumaan siitä, että hyväksytyn kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon hyväksymisestä ja mahdollisesta ehtojen ja rajoitusten muuttamisesta. Ilmoitusvelvollisuus toteutettaisiin käytännössä siten, että lupaviranomainen lähettäisi poliisilaitokselle päätösjäljennöksen. Poliisilaitos voisi hyödyntää tietoja muun muassa koulutukseen kohdistettavassa viranomaisvalvonnassa. Tiedot kouluttajiksi hyväksytyistä ehdotetaan sisällytettäväksi myös valtakunnalliseen turvallisuusalan valvontatiedostoon, mikä helpottaisi toiminnan viranomaisvalvontaa.

24 § Vartijaksi hyväksyminen. Vartijaksi hyväksymisen 1 momentin 1 kohdassa säänneltyä yläikärajaa ehdotetaan korotettavaksi 65 ikävuodesta 68 ikävuoteen. Muutos seuraisi yleisessä eläkkeitä koskevassa lainsäädännössä tehtyjä muutoksia. Vartijaksi hyväksymisen yläikärajan muutos antaa mahdollisuuden toimia vartijana, se ei sisältäisi velvollisuutta työskennellä kyseiseen ikään saakka. Voimassa olevan lain pakottava säännös 65 vuoden yläikärajasta estää työskentelyn kyseisen ajan jälkeen, mikä on ristiriidassa eläkelainsäädännön työurien pidentämistä koskevan tavoitteen kanssa. Vartioimistehtävien joukossa on fyysisesti kevyempiä tehtäviä, kuten hälytyskeskustehtävät ja eräät aulapalvelutehtävät, joidenka suorittaminen soveltuisi myös iäkkäämmille vartijoille.

29 § Voimankäyttövälineiden kantaminen. Voimankäyttövälineiden kantamista koskevaa 29 §:ää esitetään tarkennettavaksi voimankäyttövälineiden kantamisedellytyksissä ja kertauskoulutuksessa havaittujen puutteiden vuoksi. Vartijoiden toimenpiteiden kohteiden, sivullisten sekä vartijoiden oikeusturvan ja työturvallisuuden vuoksi vähimmäisedellytyksenä voimankäyttövälineiden kantamiselle tulisi olla, että voimankäyttövälineiden käytölle annetaan nykyiseen tapaan riittävä peruskoulutus, jonka lisäksi voimakeinojen käyttöä koskevaa lainsäädäntöä ja voimankäyttövälineiden käyttöä tulisi laadukkaasti kerrata vuosittain. Kyseiseen tavoitteeseen pyrittäisiin säätämällä 29 §:n

1 momentissa voimankäyttövälineiden kantamisen ja käyttämisen edellytyksistä siten, että voimankäyttövälineitä saisi kantaa ainoastaan vartija tai väliaikainen vartija, joka olisi suorittanut vuosittaisen kertauskoulutuksen. Kyseisen koulutuksen laatuun vaikuttava tarkennus esitetään tehtäväksi siten, että sen vähimmäissisällöstä ja -kestosta esitettäisiin säädettäväksi asetuksella ja kouluttajaksi hyväksyttäisiin ainoastaan esitetyn 22 a §:n tarkoittamat vartijan voimankäytönkouluttajat.

Tarkennusten ja lisäysten vuoksi voimassa olevaa 29 § esitettäisiin järjesteltäväksi uudestaan. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin vartijan oikeudesta ja vaadittavista edellytyksistä kantaa voimankäyttövälineitä. Edellä mainitun tarkennuksen lisäksi momenttiin sisällytettäisiin nykyiset 1 ja 3 momentti. Niiden asiasisältöä ei esitettäisi muutettavaksi. Esitettävässä toisessa momentissa säädettäisiin voimankäyttövälineiden kantamiseen liittyvistä koulutuksista. Momentti muodostuisi voimassa olevan pykälän 2 ja 4 momentista. Niihin lisättäisiin selventävänä vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta koskeva nimike ja poistettaisiin edellä mainitun koulutuksen vähimmäissisältöä koskevat määritelmät, jotka nyt ehdotettaisiin säädettäväksi asetustasolla voimassa olevan 61 §:n perusteella.

Vartijalle mahdolliset voimankäyttövälineet on määritelty voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 14 kohdassa. Niitä ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettua ampuma-ase, ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Voimassa olevan 29 §:n 2 momentin mukaan väliaikainen vartija ei saa kantaa ampuma-asetta. Minkä tahansa edellä mainitun voimankäyttövälineen kantaminen työtehtävissä edellyttäisi 1 momenttiin esitettävän lisäyksen perusteella vuosittaisen kertauskoulutuksen suorittamista. Kertauskoulutusta ei tarvitsisi suorittaa sinä vuonna, jolloin vartijan tai väliaikaisen vartijan koulutus on suoritettu. Koulutuksen sisältämissä harjoituksissa tulisi keskittyä kunkin vartijan tai väliaikaisen vartijan osalta niihin voimankäyttövälineisiin, joita hän saamansa koulutuksen perusteella voi kantaa työtehtävissään. Ampuma-aseen kantamisen edellytyksistä säädetään erikseen.

Kertauskoulutusten järjestämisvelvollisuus säilytettäisiin edelleen vartioimisliikkeillä. Vartioimisliikkeet, joidenka vartijat eivät kantaisi vartioimistehtävillään mukanaan mitään voimankäyttövälineitä, ei tarvitsisi järjestää kertauskoulutusta. Sen sijaan voimankäyttövälineen kantaminen yhdesäkin vartioimiskohteessa edellyttäisi, että ainakin kyseisen kohteen vartijoille järjestetään kyseinen koulutus. Voimankäyttövälineiden kantamisesta päättäminen säilytettäisiin vartioimisliikkeiden vastaavilla hoitajilla. Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta pitäisi edelleen päättää muita voimankäyttövälineitä tarkemmin, toimeksiantokohtaisesti. Myös vartijoilla olisi vastuu siitä, että he eivät kanna ja käytä vartioimistehtävillä voimankäyttövälineitä vastoin 29 §:n säännöksiä.

Edellytyksiä koskevia säännöksiä tehostettaisiin rangaistussäännöksillä. Rangaistukset voisivat johdattaa myös hallinnollisiin turvaamistoimenpiteisiin, lupien ja hyväksymisten peruuttamisiin tai varoitusten antamiseen. Liikkeenharjoittajaa, joka laiminlyö kertauskoulutuksen järjestämisen, vastaavaa hoitajaa, joka päättää voimankäyttövälineiden kantamisesta vastoin 29 §:n säännöksiä ja vartijaa, joka rikkoo voimankäyttövälineiden kantamista koskevia säännöksiä, voitaisiin rangaista 56 §:ssä tarkoitettua vartioimisliikerikkomuksesta.

Voimankäytön kertauskoulutuksesta voitaisiin asetuksella säätää tarkemmin esimerkiksi siten, että kalenterivuoden aikana täytyisi järjestää vähintään yhteensä kahdeksan opetustuntia voimankäyttö-koulutusta. Vartioimisliikkeen olisi järjestettävä koulutustilaisuudet työaikana. Kokonaan suoritetusta koulutuksesta tulisi tehdä merkintä 18 §:ssä tarkoitettuun henkilöstötiedostoon kouluttajan annettua vartioimisliikkeelle todistus kokonaan suoritetusta koulutuksesta.

Kertauskoulutuksen sisällön määrittelyksi voitaisiin katsoa riittävän voimassa olevan lain määrittelyn kanssa samansisältöinen määrittely. Tällöin koulutus koostuisi voimakeinojen käyttöä koskevien säännösten kertaamisesta ja voimankäyttövälineiden käytön harjoittelusta. Koulutuksen sisältöä ei esitettäisi tarkemmin määriteltäväksi myöskään asetustasolla, jotta koulutuksen sisällöllä säilyisi riittävä joustavuus. Koulutuksen sisällön osalta kouluttajan olisi edellä mainituin tavoin huomioitava mitä voimankäyttövälineitä kukin vartija saa kantaa. Esimerkiksi samalle ryhmälle useampana vuonna peräkkäin annettava koulutusta voisi painottaa eri tekniikoihin, joita kouluttajille on heille annetussa lakisääteisessä koulutuksessa koulutettu. Säännöksissä tai oikeuskäytännössä tapahtuneiden muutosten jälkeen säännösten sisältöä koskevia osuuksia voisi korostaa. Kouluttajien tulisi koulutuksessaan pitäytyä niissä tiedoissa, tekniikoissa ja menettelyissä, joita heille on Poliisiammattikorkeakoulussa annetussa kouluttajakoulutuksessa opetettu.

Esitettävästä 22 a §:stä johtuisi, että vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen ja ampuiskokeen toimeenpanijana voisi toimia kyseisessä säädöksessä tarkoitetut hyväksytyt kouluttajat. Vuosittaisen kertauskoulutuksen kouluttajana saisi toimia ainoastaan esitettävässä 22 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytty henkilö. Kyseisellä säännöksellä pyritäisiin varmistamaan koulutuksen oikeellisuus ja tasalaatuisuus ja siten parantamaan vartioiden mahdollisten voimakeinojen käytön kohteiden oikeusturvaa sekä vartijoiden työturvallisuutta ja oikeusturvaa. Poliisiammattikorkeakoulussa koulutetuilla ja osaamisensa ylläpitoon velvoitetuilla kouluttajilla voitaisiin katsoa olevan parhaat edellytykset kouluttaa kyseistä koulutusta niiden linjauksen mukaisesti, joita sisäisen turvallisuuden viranomaiset tekevät. Ampuma-aseen kantamisen osalta määrättäisiin, että ampuma-aseen kantamisen edellytyksenä olevan ampuiskokeen toimeenpanijana voisi toimia ainoastaan esitettävän 22 a §:n 2 momentin tarkoittama vartijan asekkouluttaja.

44 § Turvallisuusalan valvontatiedot. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi esitettävässä 22 a §:ssä tarkoitetut vartijoiden voimankäyttökouluttajat, jolloin myös heitä koskevat tiedot voitaisiin sisällyttää poliisin hallintoasiain tietojärjestelmään sisältyviin turvallisuusalan valvontatietoihin.

47 a § Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa laissa säädettyjen peruuttamisperusteiden täytyessä. Ehdotettu pykälä vastaisi kirjoitusasultaan sekä rakenteeltaan laissa jo nykyisin olevia vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen ja vartijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevia säännöksiä sekä järjestyksenvalvojista annetun lain 1.3.2007 osin vartijoiden voimankäyttökouluttajiaakin koskevaa järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen peruuttamista koskevaa säännöstä.

Peruuttamisperusteet jakaantuisivat kahteen ryhmään. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdottomat peruuttamisperusteet, joiden vallitessa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen olisi aina peruutettava. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraiset peruuttamisperusteet, joiden vallitessa hyväksymisen peruuttaminen jäisi riippumaan viranomaisen harkinnasta. Harkinnanvaraisten peruuttamisperusteiden vallitessa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa kokonaan tai määräajaksi. Kyseisten toimenpiteiden lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytylle henkilölle voitaisiin 3 momentin perusteella antaa hyväksymisen peruuttamisen sijasta myös varoitus.

Peruuttavana viranomaisena toimisi Poliisihallitus, joka myös myöntäisi kyseiset hyväksymiset. Hallinnossa on perinteisesti pidetty yleisenä periaatteena sitä, että luvan tai hyväksymisen myöntäneen viranomaisen tulee toimia myös sen peruuttajana.

Pykälän ensimmäisessä momentissa esitetään säädettäväksi, että hyväksymisen ehdottomana peruuttamisperusteena olisi pidettävä sitä, että hyväksytty itse pyytäisi hyväksymisen peruuttamista. Tällainen tilanne saattaisi tulla kysymykseen lähinnä silloin, kun hyväksymisen saanut henkilö halusi päättää hyväksymisen voimassaolon esimerkiksi kouluttajana toimimisen lopettamisen johdosta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen harkinnanvaraiset peruuttamisperusteet, joiden vallitessa hyväksymisen peruuttaminen kokonaan tai määrääjäksi jäisi riippumaan viranomaisen harkinnasta. Lupaviranomaisen harkinta olisi tapauskohtaista. Lievimmissä tapauksissa hyväksyminen tulisi peruuttaa määrääjäksi. Myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn aikaisempi käytös sekä häneen mahdollisesti aikaisemmin kohdistuneet peruuttamistoimenpiteet tai varoitukset voisivat vaikuttaa siihen, peruutetaanko hyväksyminen kokonaan vai määrääjäksi.

Ensimmäisen kohdan perusteella hyväksymisen peruuttaminen olisi harkinnanvaraista silloin, kun vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytty ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksiä. Kyseiset edellytykset liittyvät vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn henkilön rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Jos vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn ei katsottaisi enää täyttävän kyseisiä edellytyksiä olojen olennaisten muutosten vuoksi, hyväksyminen voitaisiin peruuttaa.

Rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvät seikat tulisivat arvioitaviksi lähinnä vartijan voimankäyttökouluttajana toimivan terveydentilassa, elämäntavassa, asenteissa tai käyttäytymisessä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Jotta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa, tällaisten muutosten tulisi olla olennaisia ja niiden tulisi osoittaa, ettei henkilö rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta olisi enää sopiva toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Tältä osin olisi kysymys aina tapauskohtaisesta harkinnasta, jota ei voitaisi säädöstasolla täysin ennakoida. Ainakin alkoholin, huumausaineiden tai muiden päihteiden jatkuvaa väärinkäyttöä ja väkivaltaista tai vaarallista käyttäytymistä voitaisiin pitää sellaisena henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvänä seikkana, jonka johdosta hyväksyminen tulisi peruuttaa. Esimerkiksi huumausaineiden käyttö ei aina johda momentin 3 kohdassa tarkoitettuun rikostuomioon, mutta jo vartijan voimankäyttökouluttajien yleisen uskottavuuden kannalta olisi välttämätöntä, että vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin tällöin tarvittaessa peruuttaa. Myös henkilön syyllistyminen useisiin pienehköihin rikoksiin tai muuhun vastaavankaltaiseen käytökseen voisi aiheuttaa sen, ettei häntä voitaisi pitää enää sopivana toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Siten moitittavuudeltaan vähäisempikin teko voisi johtaa hyväksymisen peruuttamiseen, jos henkilö olisi jo aikaisemmin syyllistynyt vastaavankaltaisiin tekoihin. Viimeksi mainitut tapaukset olisivat kuitenkin käytännössä harvinaisia. Mahdollisuutta peruuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen yksittäiseen rikokseen syyllistymisen johdosta käsitellään tarkemmin 2 kohdan yhteydessä.

Momentin toisen kohdan perusteella hyväksymisen peruuttaminen olisi harkinnanvaraista silloin, kun vartijan voimankäyttökouluttaja olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaisi hänen olevan sopimaton vartijan voimankäyttökouluttajaksi tai hän olisi tahallaan menettänyt vartijan voimankäyttökouluttajana olennaisesti virheellisesti.

Yksittäiseen rikostuomioon tai olennaisesti virheelliseen menettelyyn liittyvän säännöksen välityksellä korostettaisiin sitä, että yksikin rikollinen teko tai virheellinen menettely voisi olla peruste hyväksymisen peruuttamiselle. Tällöin tulisi luonnollisesti kiinnittää huomiota rikollisen teon tai

virheellisen menettelyn moitittavuuteen. Kyseistä säännöstä tulisi soveltaa ensisijaisesti tapauksiin, joissa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen peruutettaisiin yksittäisen rikostuomion tai olennaisesti virheellisen menettelyn johdosta. Rikollinen teko tai virheellinen menettely voisi vaikuttaa luonnollisesti myös siihen, onko henkilöä rehellisyytensä, luotettavuutensa sekä henkilökoh- taisten ominaisuuksiensa puolesta pidettävä sopivana toimimaan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen hyväksyttynä kouluttajana.

Tehtävissä tapahtuneiden olennaisten virheellisyyksien kohdalla voisi olla kysymys hyvinkin erilai- sista teoista. Olennaisesti virheelliseksi menettelyksi voitaisiin katsoa ainakin viranomaisten anta- mien säännösten ja määräysten vastainen toiminta tai vartijan voimankäyttökouluttajalle kuuluvien velvoitteiden laiminlyöminen. Olennaisesti virheellisenä menettelynä voitaisiin pitää muun muassa koulutettavaan opetusaiheisiin liittyvien keskeisten säännösten kouluttamisen laiminlyöntiä. Myös koulutuksen pituutta, laajuutta taikka opetustapaa koskevien säännösten laiminlyöntiä voitaisiin pitää olennaisesti virheellisenä menettelynä.

Teon moitittavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota muun muassa virheellisen menettelyn merkityksellisyyteen etenkin vartijan voimankäyttökouluttajan keskeisten tehtävien, koulutuksen kohteena olevien henkilöiden ja vartijoiden sekä järjestyksenvalvojen toimenpiteiden kohteina ole- vian oikeusturvan kannalta katsottuna. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota virheellisen menettelyn ajalliseen keston sekä siihen, miten virheelliseen menettelyyn on syyllistytty. Erityisen moitittava- na pidettäisiin menettelyä, jossa vartijan voimankäyttökouluttaja olisi jatkanut virheellistä menette- lyä viranomaisten puutteellisuuden korjaamiseen liittyvistä kehotuksista huolimatta.

Kolmannen kohdan mukaan myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen mahdollisesti liitettyjen keskeisten ehtojen tai rajoitusten rikkominen olisi harkinnanvarainen hyväksymisen pe- ruuttamisperuste. Samoin kuin edellä kuvatun virheellisen menettelyn yhteydessä, myös ehtojen tai rajoitusten rikkomisessa voisi olla kysymys hyvinkin erilaisista teoista. Kouluttajan tehtävien kan- nalta muun muassa henkilön toimialueeseen tai kouluttajan kouluttamiin aihealueisiin liittyvät ehdot tai rajoitukset voisivat olla keskeisiä. Keskeisten ehtojen ja rajoitusten vastaisen menettelyn moitit- tavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota muun muassa rikottujen ehtojen tai rajoitusten mer- kityksellisyyteen, ehtojen tai rajoitusten vastaisen toiminnan ajalliseen keston sekä siihen, miten ehtoja tai rajoituksia on rikottu. Erityisen moitittavavana pidettäisiin toimintaa, jossa ehtojen tai rajoitusten vastaista toimintaa olisi jatkettu viranomaisten puutteellisuuden korjaamiseen liittyvis- tä kehotuksista huolimatta.

Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi, että tiettyjen edellytysten täytyessä vartijan voiman- käyttökouluttajaksi hyväksytylle voitaisiin antaa edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta varoitus. Varoitus voitaisiin antaa muun muassa hyväksymisen ehtojen rikkomisiin taikka rikoksiin tai väärinkäyttöksiin liittyen niissä tapauksissa, joissa hyväksy- misen ehtojen rikkominen taikka rikos tai virheellinen menettely olisi vähäinen. Lisäksi edellytettäi- siin, että hyväksymisen peruuttamista olisi pidettävä oloihin nähden kohtuuttomana. Kun kyse olisi henkilön työn ja ammatin harjoittamismahdollisuuksien säilymisestä, varoituksella saataisiin useis- sa tapauksissa moitittavasti menetellyt henkilö ojentumaan. Hyvin vähäisissä tapauksissa voisi myös henkilölle annettava säännöksiin perustumaton epävirallinen huomautus olla käytännössä tehokas ojennuskeino.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytylle voitaisiin antaa varoitus myös silloin, kun hänen rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiinsa liittyvissä olosuhteissa olisi tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden johdosta lupaviranomaisen tulisi harkita hyväksymisen

peruuttamista. Jos hyväksymisen peruuttamista voitaisiin pitää tällaisten muutosten johdosta oloihin nähden kohtuuttomana, henkilölle voitaisiin antaa varoitus.

Neljännessä momentissa olisivat säännös Poliisihallituksen ilmoitusvelvollisuudesta. Poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamisesta ja varoituksen antamisesta kyseisen henkilön kotikunnan poliisilaitokselle. Säännöksellä pyritäisiin varmistumaan siitä, että hyväksymisen peruutustoimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon hyväksymisen peruuttamisesta.

49 a §. *Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn syyllistyminen rikoksiin saattaisi paljastua muun muassa poliisin suorittaman rikostutkinta- tai valvontatoiminnan yhteydessä. Jos rikos tai väärinkäytös olisi sellainen, että se todennäköisesti johtaisi kyseisen hyväksymisen peruuttamiseen, olisi tällaisissa tilanteissa yleensä tarpeen nopeasti peruuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen ainakin väliaikaisesti asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Varsinaisen hyväksymisen peruuttamisasian ja siihen mahdollisesti liittyvän rikosasian käsittely saattaisi kestää erilaisten selvitys- ja kuulemismenettelyiden johdosta useita kuukausia. Väliaikaisella peruuttamisella voitaisiin joissakin tapauksissa myös estää henkilöä syyllistymästä uusiin rikoksiin tai väärinkäytöksiin. Käytännössä hyväksymisen väliaikaiset peruuttamiset olisivat harvinaisia, mutta säännöksen avulla varmistettaisiin lupa- ja valvontaviranomaisten mahdollisuus puuttua tarvittaessa tehokkaasti väärinkäytöstapauksiin ja estää virheellisen toiminnan jatkaminen.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen olisi mahdollista vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi, vartijaksi ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisen peruuttamisen tavoin ainoastaan silloin, jos teko, laiminlyönti tai virheellinen menettely olisi sellainen, että se todennäköisesti johtaisi hyväksymisen myöhemmin tapahtuvaan peruuttamiseen. Edellä tuli jo esille, ettei mikä tahansa teko, laiminlyönti tai virheellinen menettely voisi johtaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamiseen. Tilanne olisi vastavankaltainen myös väliaikaisen peruuttamisen yhteydessä, joskin tällöin ei aina voitaisi olla täysin varmoja mahdollisista myöhemmistä toimenpiteistä.

Hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta päättäisi Poliisihallitus, joka tekisi myös päätöksen vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä. Väliaikaisesta peruuttamisesta tulisi tehdä aina erillinen hallintopäätös, joka olisi perusteltava siten, että toimenpiteen peruste kävisi siitä ilmi. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyttyä olisi kuultava ennen kyseisen päätöksen tekemistä. Kyseiseen päätökseen voisi hakea muutosta normaalisti valittamalla. Valittaminen olisi mahdollista myös myöhemmin mahdollisen varsinaisen peruuttamispäätöksen yhteydessä.

Pykälän 2 momentin perusteella väliaikainen peruuttaminen olisi tarkoitettu lyhytaikaiseksi turvaamistoimenpiteeksi. Kun toimenpide vaikuttaisi oikeuteen työhön ja elinkeinovapauteen, sille ehdotetaan säädettäväksi kolmen kuukauden enimmäisvoimassaoloaika. Enimmäisajan kuluessa olisi päätettävä hyväksymisen peruuttamisesta kokonaan tai osittain taikka väliaikaista peruuttamista koskevan päätöksen kumoamisesta.

Poliisihallitus voisi kuitenkin jatkaa väliaikaiseen peruuttamiseen liittyvän päätöksen voimassaoloa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan hyväksymisen peruuttamiseen todennäköisesti johtavan rikosepäilyn johdosta. Päätös väliaikaisen peruuttamisen jatkamisesta olisi tehtävä aikaisemman väliaikaista peruuttamista koskevan päätöksen ollessa vielä voimassa. Päätöksen voimassaolon jatkaminen johtuisi käytännössä siitä, että asiaan liittyvän rikosjutun esitutkintaa, syyteharkintaa tai oikeuskäsittelyä ei olisi saatettu vielä loppuun. Voimassa olevan lain 50 §:ssä säädetään vastaavan-

laisella tavalla esimerkiksi vartijaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyn kotikunnan poliisilaitokselle. Säännöksellä pyritäisiin varmistumaan siitä, että hyväksymisen peruutustoimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon myös hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta.

56 § Vartioimisliikerikkomus. Vartioimisliikkeenharjoittajan rangaistusvastuuta rikkomusten osalta sääntelevään 1 momenttiin, sen 1 kohtaan esitettäisiin lisättäväksi säännös, jonka perusteella liikkeenharjoittaja, joka ei toimita poliisihallitukselle voimassa olevan lain 45 §:ssä tarkoitettua vuosi-ilmoitusta kyseisessä säännöksessä määritellyssä määräajassa, voitaisiin tuomita vartioimisliikerikkomuksesta sakkorangaistukseen. Vuosi-ilmoitukset ovat tärkeä osa vartioimisliikkeiden valvonnan käytettäviä tiedonlähteitä. Turvallisuusalan valvontayksikön perustamisesta lähtien aina viimeiseen tarkasteluvuoteen 2008 saakka suuri osa vartioimisliikkeiden vuosi-ilmoituksista on jätetty määräajassa toimittamatta. Kysymys on ainakin vartioimisliikkeiden virheellisestä toiminnasta, mutta yksittäiset vuosi-ilmoitusten määräajassa toimittamista koskevat laiminlyönnit eivät yksin täyttäne vartioimisliikeluvan peruuttamisen edellytyksiä. Rangaistussäännöksellä pyritäisiin viestittämään kyseisen tiedonantovelvollisuuden tärkeydestä. Useat kyseisestä laiminlyönnistä annetut sakkorangaistukset voisivat olla myös vartioimisliikeluvan peruuttamisen peruste.

Vartioimisliikkeenharjoittajiin kohdistuen 1 momentin 2 kohdassa rangaistavaksi säädettyihin tekoihin esitetään lisättäväksi myös 29 §:n 2 momentissa säänneltäväksi ehdotetun vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen järjestämisen laiminlyöminen. Mikäli koulutuksia ei järjestettäisi, jäisi muutosesityksen tavoitteet saavuttamatta. Koska koulutusten järjestäminen esitetyllä tavalla ja hyväksyttyä kouluttajaa käyttäen aiheuttaa kustannuksia, saatettaisiin sen järjestäminen esitetyllä tavalla laiminlyödä, mikäli järjestämisvastuun laiminlyöntiä ei säädettäisi rangaistavaksi. Edellä mainituilla perusteilla rangaistavaksi ehdotetaan myös sitä, että kertauskoulutuksissa käytettäisiin kouluttajana muuta kuin 22 a §:ssä tarkoitettua kouluttajaa. Kertauskoulutusten järjestämisen täydellisen laiminlyömisestä ohella moitittavana ja myös rangaistavana voitaisiin pitää muun muassa sitä, että koulutukset järjestettäisiin asetuksessa säädettyä vähimmäisaikaa lyhyempinä, niissä ei noudatettaisi koulutuksen vähimmäissisältöä tai ne järjestettäisiin siten, että kaikilla voimankäyttövälineitä kantavilla vartijoilla ja väliaikaisilla vartijoilla ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta osallistua koulutuksiin.

Voimankäyttövälineiden kantamista koskevaan 29 §:n esitettävistä muutoksista vastaavan hoitajan tahalliset virheet vartijoiden voimankäyttövälineiden kantamisesta päättämisen osalta on jo voimassa olevassa lain 56 §:n 2 momentissa säädetty rangaistavaksi vartioimisliikerikkomuksena. Voimankäyttövälineiden antaminen vartijan kantaan, joka ei ole suorittanut edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuosittaista kertauskoulutusta, voitaisiin katsoa kyseisen rangaistussäännöksen soveltamisalan laajennukseksi.

Vartija, joka vastaavan hoitajan kielteisestä päätöksestä huolimatta tai tietäen että hän ei ole suorittanut vaadittavaa perus- tai kertauskoulutusta kantaisi tai käyttäisi voimankäyttövälineitä, voitaisiin edelleen tuomita voimassa olevan lain 56 §:n 3 momentin 4 kohdan perusteella. Vaikka kyseisen säännöksen sanamuotoa ei esitettäisi muutettavaksi, tulisi sen tunnusmerkistön katsoa laajentuneen aikaisemmasta myös vartijoihin, jotka kantavat voimankäyttövälineitä ilman, että he ovat suorittaneet vuosittaista voimankäytön kertauskoulutustaan.

Vartioimisliikerikkomuksia koskevaan 56 §:n ehdotetaan säädettäväksi myös uusi 5 momentti. Siinä rangaistuksen kohdehenkilöksi esitetään henkilöä, joka toimisi vartijan voimankäyttökouluttajana tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa määritellyissä vartijan voimankäyttökoulutuksissa ilman 22 a §:ssä säänneltäväksi esitettyä hyväksymistä. Vastaavanlainen rangaistussäännös on säädelty järjestyksenvalvoista annetun lain 26 §:n 2 momentin 4 kohdassa koskien henkilöitä, jotka toimivat järjestyksenvalvojakouluttajana ilman hyväksymistä järjestyksenvalvojakouluttajiksi. Edellä mainituilla rangaistussäännöksellä olisivat yhtenevät tavoitteet.

61 § Tarkemmat säännökset. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä hyväksymispäätösten sisällöstä esitetään säädettäväksi tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Säännökset ehdotetaan lisättäväksi valtioneuvoston asetukseen yksityisistä turvallisuuspalveluista. Koska voimassa oleva 61 §:n 1 momentti 1 kohta kattaa sanamuodoltaan myös kyseiset lisäysehdotukset, 1 momenttiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia.

Vartijan 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista voimankäyttökoulutuksista ja sen kouluttajakoulutuksesta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Tarvittavat tarkentavat säännökset ehdotettaisiin säädettäväksi sisäasiainministeriön asetukseen vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta, jossa jo nykyisellään ovat säännökset muun muassa vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ja voimankäytön kouluttajakoulutuksen sisällöstä, pituudesta, menettelyistä ja kouluttajakoulutusten järjestämisestä. Asiaa koskeva viittaussäännös esitetään säädettäväksi 61 §:n 2 momentin 2 kohdan lisäyksenä.

Siirtymäsäännökset

Vartijoiden voimankäyttökouluttajien hyväksymismenettelyyn siirtyminen edellyttäisi säännöksiä siirtymäkauden menettelyistä. Vartijoiden voimankäyttökouluttajakoulutuksen yleistä osaa ja ampuma-asekoulutusta on koulutettu vuodesta 2003 alkaen.

Poliisiammattikorkeakoulu järjestää sekä vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen yleistä osaa (40 tuntia) että ampuma-asetta koskevaa erityistä osaa (80 tuntia). Sekä yleisen osan että ampuma-ase osion kouluttajille esitetään säädettäväksi erillinen hyväksymismenettely. Molempien hyväksymisten osalta kouluttajat olisi tarkoituksenmukaista jakaa siirtymäsäännöksen voimassa olon aikana kolmeen ryhmään. Ryhmät olisivat uudet hakijat, alle viisi vuotta sitten koulutuksensa suorittaneet kouluttajat ja aikaisemmin kuin viisi vuotta sitten kouluttajakoulutuksensa suorittaneet kouluttajat.

Täyttääkseen esitetyssä 22 a §:ssä säädettyt koulutusedellytykset uusien hakijoiden tulisi suorittaa hyväksytysti kouluttajakoulutukset voimassa olevassa laissa säädetyllä tavalla myös muutosten voimaantulosta lähtien. Vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen yleisen osan, kaasusumutinta koskevan osan, teleskooppipatukkaa koskevan osan ja säädettäväksi esitetyn voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajan tulisi suorittaa vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen yleinen osa. Ampuma-asekouluttajan ja ampumakokeen vastaanottajan tulisi yleisen osan kouluttajakoulutuksen lisäksi suorittaa ampuma-asekouluttajan osa.

Kouluttajat, joilla edellä mainittujen koulutusten hyväksytystä suorittamisesta olisi alle viisi vuotta lain voimaantullessa, voisivat suoraan hakea Poliisihallitukselta hyväksymistä suorittamansa koulutuksesta saamansa todistuksen perusteella. Heiltä ei edellytettäisi vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen suorittamista, vaan he voisivat hakea hyväksymistä niiden osien kouluttajaksi, joihin he ovat kouluttajakoulutuksen hyväksytysti suorittaneet. Viiden vuoden aika laskettaisiin koulutuksesta saadun todistuksen päiväyksestä eteenpäin. Alle viisi vuotta sitten kouluttajakoulu-

tuksen suorittaneilta ei olisi tarkoituksenmukaista vaatia kertauskoulutuksen suorittamista hyväksymisen hakemiseksi. Heidän tietojensa ja taitojensa voitaisiin katsoa siirtymäaikana olevan riittävän ajantasaista. Siirtymäsäännös olisi myös linjassa sen kanssa, että kouluttajien hyväksymiselle ja siten kertauskouluttautumisvelvoitteelle esitettäisiin säädettäväksi pääsääntöisesti viiden vuoden määräaika.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta lainsäädännön voimaantulosta lukien voimankäyttökoulutuksensa hyväksytysti suorittaneiden vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä hakevien tulisi osallistua kyseisen osan kertauskoulutukseen ja suorittaa se hyväksytysti, ennen kuin hänet voitaisiin hyväksyä vartijan voimankäytön kouluttajakouluttajaksi. Hyväksymisen hakemiselle ja koulutukseen osallistumiselle esitetään säädettäväksi vuoden siirtymäaika. Kyseiset kouluttajat saisivat kouluttaa niitä koulutusten osia, joihin heillä on ollut pätevyys, ilman hyväksymistä vuoden ajan. Mikäli he eivät siirtymäaikana suorittaisi kertauskoulutusta ja hakisi hyväksymistä vartijan voimankäyttökouluttajaksi, halutessaan jatkaa kouluttajina heidän tulisi suorittaa hyväksytysti kouluttajakoulutusten perusosat. Vuoden mittainen siirtymäsäännös olisi tarkoituksenmukainen sekä vartijoiden voimankäyttökoulutusten järjestämisen turvaamiseksi, kouluttajien koulutuksen mahdollistamiseksi ja oikeusturvan varmistamiseksi että kouluttajakoulutusten ensimmäisten kertauskoulutusten tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi Poliisiammattikorkeakoululla sen resurssit huomioon ottaen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2. Voimaantulo

Erityisesti järjestyslainmuutoksille olisi kiireellinen yhteiskunnallinen tarve. Tästä syystä ehdotettujen lakien olisi tultava voimaan mahdollisimman pikaisesti niiden vahvistamisesta lukien. Lakien voimaantulosta tiedottamiselle sekä poliisilaitoksille suunnatun koulutuksen toteuttamiselle olisi kuitenkin varattava aikaa. Tämän vuoksi lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

3. Säättämisjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellyt järjestyslaissa tarkoitettua järjestyksenvalvonta-toimintaa laajemmin viimeksi järjestyslain säätämiseen johtaneesta hallituksen esityksestä (HE 20/2002 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2002 vp). Valiokunnan mukaan järjestyksenvalvojien toiminnassa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi on perustuslain kannalta merkittävin osin kysymys tosiasiallisesta toiminnasta. Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tällaisessa toiminnassa huolehtia toimivaltuuksien täsmällisen sääntelyn lisäksi sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla.

Muita yksityisen turvallisuusalan tehtäviin ja toimivaltuuksiin vaikuttavia perustuslakivaliokunnan viimeaikaisia kannanottoja ovat esimerkiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (PeVL 28/2001 vp) sekä rikoslain yleisien oppien (PeVL 31/2002 vp), järjestyksenvalvoista annetun lain (PeVL 10/2006 vp) ja ydinenergialain (PeVL 1/2008 vp) muutoksien säätämisen yhteydessä annetut lausunnot.

Kyseisessä esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi järjestyksenvalvojien käyttöalaa voimassa olevan järjestyslain 22 §:n määrittämien paikkojen lisäksi terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentoasemille ja satamiin. Järjestyksenvalvojien asettamiseen liittyvän säännöksen välityksellä pyrittäisiin tosiasiallisesti selkeyttämään nykytilannetta ja poistamaan osin tarve käyttää vartioimisliikkeiden vartijoita järjestyksenpidonluontoisissa tehtävissä. Pykälän sisältämään järjestyksenvalvojien tehtävän kuvaukseen esitetään lisättäväksi selvyyden vuoksi myös rikosten ja onnettomuuksien ennalta estäminen. Järjestyksenvalvojan asettamisen keskeisimpiin edellytyksiin, erityisesti määräaikaiseen asettamiseen poliisin avuksi ja poliisin yksittäistapauksittaisen lupaharkintaan, ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Järjestyksenvalvojan toimivaltuuksiin esitetään tehtäväksi muutos, jonka perusteella järjestyksenvalvoja voisi itsenäisesti, omaan harkintavaltaansa perustuen poistaa toimialueeltaan henkilön, joka huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn.

Lisäksi väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyn henkilön, jolla on myös voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi, toimiminen järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettuna järjestyksenvalvojana esitetään sallittavaksi yhdessä vartijaksi hyväksytyn järjestyksenvalvojan kanssa siten, että hän toimii vartijaksi hyväksytyn järjestyksenvalvojan työparina, tämän välittömän ohjauksen ja valvonnan alla. Vartioimisliikkeille ehdotetaan myös säädettäväksi oikeus tehdä toimeksiantosopimus eräiden turvatarkastustehtävien suorittamisesta siten, että kyseisiä tehtäviä lentoasemilla, satamissa ja tuomioistuimissa suorittaisivat vartijat tai järjestyslain 22 §:ssä tarkoitetut järjestyksenvalvojat.

Edellä mainittuja ehdotuksia on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta, jossa säännellään julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Järjestyksenvalvojan voimassa olevilla toimivaltuuksilla ja ehdotetulla poistamisoikeutta koskevalla lisäyksellä toimiminen voimassa olevan lain tarkoittamilla ja esitetyillä uusilla toimialueilla sekä turvatarkastusten suorittaminen on julkisen vallan käyttämistä, koska järjestyksenvalvoja tai vartija voi toimivaltuuksiaan tai oikeuksiaan käyttäen puuttua yksilöiden perusoikeuksiin. Ehdotettuja järjestyksenvalvojan käyttöalan laajennuksia ja poistamista koskevan toimivaltuuden laajentamista itsenäiseen harkintavaltaan perustuvana sekä turvatarkastustehtävien sallimista voidaan pitää perusteltuina, koska kyseinen toiminta on yleisen edun mukaista.

Esitettyä järjestyksenvalvojien käyttöalan laajennusta ei voida toiminnan laatu ja perustuslakivaliokunnan aiempi tulkintakäytäntö (ks. esim. PeVL 20/2002 vp) huomioon ottaen pitää perustuslain 124 §:n kannalta ongelmallisena. Poistamista koskevan toimivaltuuden laajennus olisi kuitenkin osin vastoin perustuslakivaliokunnan asiassa aikaisemmin esittämää kantaa. Perustuslain 124 §:n ja sitä koskevan tulkintakäytäntönsä perusteella valiokunta ei tuolloin pitänyt mahdollisena, että järjestyksenvalvojalla olisi järjestyksenvalvontatehtävissä merkittävästi toisenlaiset toimivaltuudet kuin vartijalla on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaan vartioimistehtävissä. Poistamista koskevan toimivaltuuden osalta perustuslakivaliokunta katsoi, että kyseisen toimivaltuuden käytön perusteena on voinut tulla kysymykseen ainoastaan järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset perusteet. Tuolloin esitetty ja nyt uudestaan esitettävä poistamisperuste olisi valiokunnan käsityksen mukaan tarkoittanut poliisin toimivaltuuksille hyvin ominaisen, yksittäistapauksessa jokaista velvoittavan käskyvallan (vrt. poliisilain 26 §) perustamista järjestyksenvalvojalle. Valiokunnan käsityksen mukaan kyseistä oikeutta ei edellä mainitusta syystä olisi voitu perustuslain 124 §:stä johtuen säätää tavallisessa laissa.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti järjestyslain 23 §:n säädetty poistamisoikeutta koskeva rajoitus esitetään kuitenkin tässä poistettavaksi, koska käytännössä kyseinen poistamisperuste on järjestyksenvalvojan työssä keskeisin toimivaltuus. Toimivaltuuden merkitys tulisi korostumaan esitetyillä uusilla toimialueilla. Kyseisten yhteiskunnallisesti merkittävien kohteiden mahdollisim-

man häiriöttömän toiminnan kannalta olisi ensisijaisen tärkeää, että poliisin avuksi asetetut järjestyksenvalvojat voisivat poistaa paikalta henkilön, joka ei noudata järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi annettua tarpeellista käskyä. Järjestyksenvalvojan voimankäyttöoikeuksiin esitettävällä muutoksella ei ole vaikutuksia.

Järjestyksenvalvontatehtävissä noudatettavien periaatteiden vuoksi järjestyksenvalvojan on pyrittävä suorittamaan tehtävänsä ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Järjestyksenvalvojan tehtävän suorittaminen edellä mainittua periaatetta noudattaen muodostuisi käytännössä mahdottomaksi, mikäli järjestyksenvalvojalla ei olisi mahdollisuutta käyttää lievintä toimivaltuuttaan, poistaa henkilöä toimialueeltaan, jos henkilö ei noudata järjestyksenvalvojan tarpeellista käskyä. Asettaminen toimimaan poliisin apuna esitettävillä uusilla toimialueilla ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista, mikäli järjestyksenvalvojan tulisi aina muulloin kuin päihtyneenä järjestystä häiritsevien henkilöiden tai uhkaavasti esiintyvien, meluavien tai väkivaltaisesti käyttäytyvien henkilöiden osalta pyytää poliisi paikalle, mikäli hänen antamia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi välttämättömiä käskyjä ei noudatettaisi. Koska järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta todeta henkilön päihtymystä muutoin kuin aistiensa välityksellä, käytännössä poistamisperusteiksi ja siten myös kiinniottoperusteiksi jäävät usein uhkaava esiintyminen, meluaminen tai väkivaltainen käyttäytyminen. Siten esimerkiksi huumausaineiden vaikutuksenalaisena olevien poistaminen osaksi päihtymyksen perusteella on pääsääntöisesti kiellettyä. Tarkoitushakuisesti terveydenhuollon- tai sosiaalihuollon toimipisteissä, lentoasemilla ja satamissa turvallisuutta vaarantavat tai rikoksen tekoa suunnittelevat ja toteuttavat tai onnettomuuksien aiheuttamiseen osalliset eivät myöskään usein esiinny uhkaavasti, melua tai ole väkivaltaisia.

Edellä mainituin tavoin keskeisimmät perusteet perustuslakivaliokunnan säätämisyjärjestystä koskevalle kannanotolle, joka johti kyseessä olevan poistamisperusteen rajaamiseen pois järjestyksenvalvojan toimivaltuuksista, olivat ne, että järjestyksenvalvojalla olisi järjestyksenvalvontatehtävissä merkittävästi toisenlaiset toimivaltuudet kuin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisella vartijalla ja se, että itsenäinen poistamisoikeus lähenisi poliisin toimivaltuuksille ominaisia piirteitä. Valiokunnan kanta johti asiallisesti siihen, että järjestyslainmukaisen järjestyksenvalvojan paikalta poistamista koskeva toimivaltuus on merkittävästi vartijan vastaava oikeutta suppeampi ja heikompi. Vartijalla on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 1 momentin perusteella oikeus poistaa henkilö vartioimisalueelta, jos poistettava ei noudata vartioimisalueen omistajan tai haltijan taikka tämän edustajan antamaa poistumiskehotusta taikka on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella vartioimisalueella ja vartija on kehottanut häntä poistumaan.

Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan tarkoittanut, että järjestyksenvalvojan poistamista koskeva toimivaltuus tulisi olla edellä kuvatuin tavoin vartijaa suppeampi. Kyseiseen tulkintaan voidaan päätyä, koska lakisystemaattisena näkökulmanaan valiokunta esitti, että järjestyksenvalvontatehtävistä voitaisiin säätää yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ja järjestyksenvalvojan poistamista koskevat oikeudet voitaisiin lisätä kyseisen lain tarkoittamiin vartijan oikeuksiin. Kun vartijalla on edellä mainituin tavoin varsin itsenäinen poistamisoikeus, vaikka poistaminen edellyttääkin pääsäännön mukaan toimeksiantajan tai tämän edustajan edeltävää poistumiskehotusta, ei nyt esitetty järjestyksenvalvojan poistamisoikeus asiallisesti poikkeaisi vartijan vastaavasta oikeudesta. Molempien toimijoiden osalta on huomattava, että he vastaavat muun muassa rikosoikeudellisesta, vahingonkorvausoikeudellisesta ja hallinnollisten turvaamistoimenpiteiden, eli järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi hyväksymisen peruuttamisen näkökulmasta itsenäisesti toimenpiteistään, eikä toimeksiantajan edeltäville toimenpiteille siten voida oikeudellisesti antaa suurtakaan painoarvoa. Lisäksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain hallituksen esityksen (69/2001 vp) poistamisoikeutta koskevissa yleisperusteluissa on todettu, että toimeksiantajan tai tämän edustajan vartijan poistamisoikeutta edeltävää poistumiskehotusta koskeva edellytys voitaisiin kumota, mikäli

poistamista koskeva oikeus lisätään myös jokamiestä koskeviin rikoslain hätävarjelusäännöksiin. Kyseinen lisäys tehtiin 13.6.2003 vahvistetussa rikoslain rikosoikeuden yleisiä oppeja koskeneen muutoksen yhteydessä. Järjestyslain mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien siirtoa yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin aiotaan esittää ja samalla ehdottaa myös vartijoiden oikeuksia tarkasteltavaksi kyseessä olevan hankeen toisessa, kokonaisuudistusta koskevassa vaiheessa.

Vartijat joutuvat käytännössä heitä koskevien oikeudellisten velvoitteiden vuoksi suorittamaan varsin itsenäistä harkintaa käyttäessään poistamisoikeuttaan. Poistamisoikeuden rajoitusten poistamista heidän osaltaan on sen vuoksi ennakoitu voimassa olevan lain esitoissa. Myös jokamiehellä on edellä mainituin tavoin itsenäinen käskyvalta ja sen perusteella poistamisoikeus myös voimakeinoja käyttäen hätävarjelu- tai pakkotilanteissa. Edellä mainitusta johtuen olisi johdonmukaista, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä tarkasti määritellyissä erityiskohteissa poliisin apuna suorittaville järjestyksenvalvojille voitaisiin säätää käytännössä itsenäinen poistamisoikeus huolimatta siitä, että kyseisen toimivaltuuden on aikaisemmin katsottu olevan varsin lähellä yksinomaan viranomaisille kuuluvaa toimivaltaa ja jonka vuoksi on katsottu, ettei kyseisestä toimivaltuudesta olisi voitu säätää normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Lisäksi olisi huomioitava, että perustuslakivaliokunnan järjestyslakia koskevasta hallituksen esityksestä antaman lausunnon (PevL 20/2002 vp) jälkeen on muutettu muun muassa tupakointia koskevaa lainsäädäntöä. Rahapelien pelaamista koskevaa lainsäädäntöä esitettäneen muutettavaksi siten, että niitä saisivat pelata vain 18 vuotta täyttäneet henkilöt. Erityisesti kielletty, järjestystä tai turvallisuutta vaarantava tupakointi sekä merkittävästi yleistynyt vaarallisten esineiden ja aineiden hallussapito ovat asioita, joihin järjestyksenvalvojalla tulisi olla toimivaltuudet puuttua tarvittaessa poistamalla henkilö toimialueeltaan tai mikäli poistamisen ei voida katsoa olevan riittävä toimenpide, kiinniottaa ja luovuttaa henkilö poliisin haltuun. Myös rahapelien pelaamista koskevan ikärajan, nykyisin 15 vuotta, valvomiseksi olisi tärkeää, että järjestyksenvalvoja voisi poistaa pelitilasta henkilön, joka on selvästi alaikäinen eikä noudata pelinhaltijan tai järjestyksenvalvojan käskyä lopettaa pelaaminen.

Muista kuin edellä esitetyistä muutoksista vartijan voimankäyttökouluttajaa ja järjestyksenvalvoja kouluttajaa koskevat viranomaishyväksymismenettelyt sekä vartijan vuosittaisesta voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta koskevien säännösten tarkentaminen tähtäisivät järjestyksenvalvojien osaamisen parantamiseen ja olisivat siten edesauttamassa järjestyksenvalvojien roolia poliisin tehtävien täydentäjänä. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien hyödyntäminen satamien, lentoasemien ja tuomioistuinten turvatarkastajina siten, kuin kyseisien kohteiden turvallisuusjärjestelyistä säätelävissä erityislaeissa on säädetty, ei olisi ongelmallista, koska kyseisten voimassa olevien lakien perusteella turvatarkastajaksi saadaan asettaa kuka tahansa soveltuvan koulutuksen saanut, luotettava, rehellinen ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään soveltuva henkilö.

Esityksen kolmas asiakokonaisuus, jolla voisi olla merkitystä säätämisyjärjestyksen näkökulmasta, on järjestyksenvalvojista annetun lain 2 a §:n ehdotettavan kiertävän ja hälytyksenluontoisen järjestyksenvalvontatehtävän kieltäminen. Kyseistä ehdotusta voidaan arvioida perustuslain 18 §:n elinkeinonvapauden rajoittamisen näkökulmasta. Toisaalta kyseisillä toimintatavoilla suoritettut järjestyksenvalvontatehtävät voivat vaarantaa perustuslain 7 §:ssä tarkoitettuja perusoikeuksia ja olla ristiriidassa perustuslain 124 §:n kanssa. Kiellettäväksi esitettyjä toimintamalleja ei ole osattu ennakoida järjestyksenvalvojista annettua lakia säädettäessä. Kyseiset toimintatavat eivät ole voimassa olevan lainsäädännön tarkoittamia. Ehdotettu kielto olisi siten ainoastaan voimassa olevaa lainsäädäntöä selventävä säännös. Kiertävän järjestyksenvalvonnan pääsääntöisestä kieltämisestä huolimatta saman järjestyksenvalvojan asettaminen kahdelle tai useammalle toimialueelle samanaikaisesti esitettäisiin kuitenkin poikkeuksellisesti hyväksyttäväksi, mikäli toimialueiden sijaintipaikan

poliisilaitos antaa yksittäistapauksittaisen harkinnan jälkeen luvan järjestyksenvalvojan samanaikaiselle asettamiselle. Oikeudellisilta perusteiltaan lupamenettely olisi samankaltainen edellä esitetyn voimassa olevan järjestyslain 22 §:n säätämisen yhteydessä esitettyjen perusteluiden kanssa.

Edellä mainitun nojalla voidaan katsoa, että perustuslain 124 §:ään sisältyvä julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle antamiseen liittyvä tarkoituksenmukaisuusvaatimus tulisi järjestyksenvalvojatoiminnan osalta täytetyksi, eikä toiminnalla sen vaaranneta perusoikeuksia ja oikeusturvaa. Esitykseen sisältyviä säännöksiä on tältä osin pidettävä myös riittävän täsmällisinä ja tarkkarajaisina. Esitys ei muutoinkaan sisällä säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain mukaista sääätämisyjärjestystä. Siten lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisia lakeja koskevassa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1. järjestyslaki

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Terveysten- tai sosiaalihuollon toimipisteen, kauppakeskuksen, liikenneaseman, sataman tai lentoaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentoasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon järjestyksenvalvoista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta, sekä estämään rikoksia ja onnettomuuksia jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa päätöksessä järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava luvassa tarkoitettujen paikkojen alueelle taikka kulkuneuvoon ja niiden välittömään läheisyyteen.

2 mom. : ei muutoksia

3 mom. : ei muutoksia

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saa vastaanottaa ja suorittaa ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu vartioimisliike. Järjestyksenvalvontatehtäviä saa suorittaa ainoastaan vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja, jonka hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi on voimassa. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytty vartioimisliikkeen palveluksessa oleva, jolla on voimassa oleva järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, saa suorittaa järjestyksenvalvontatehtäviä yhdessä vartijaksi hyväksytyn järjestyksenvalvojan kanssa tämän välittömän ohjauksen alaisena.

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain nojalla. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ssä, 7 §:n 3 ja 4 momentissa eikä 8 §:ssä tarkoitettuja toimivaltuuksia. Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen hallussaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut esineet ja aineet on luovutettava viipymättä poliisille.

3 mom. : ei esitetä muutoksia

4 mom. : ei esitetä muutoksia

5 mom. : ei esitetä muutoksia

2. Järjestyksenvalvojista annettu laki

2 a §

Järjestyksenvalvojaksi asettaminen ja järjestyksenvalvojana toimiminen

1 mom. : ei esitetä muutoksia

Järjestyksenvalvojan asettaminen suorittamaan järjestyksenvalvontatehtävää samanaikaisesti useammalla kuin yhdellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulla toimialueella on kiellettyä. Järjestyksenvalvojan asettamispaikan poliisilaitos voi kuitenkin myöntää hakemuksesta luvan järjestyksenvalvojan asettamiselle suorittamaan järjestyksenvalvontatehtävää samanaikaisesti kahdella tai useammalla toimialueella, jollei se vaaranna järjestyksenvalvontatehtävän asianmukaista hoitamista kullakin toimialueella.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun luvan myöntänyt poliisilaitos voi tarvittaessa peruuttaa luvan järjestyksenvalvojien asettamiseen sekä muuttaa luvan ehtoja tai voimassaoloaikaa sellaisten muutosten vuoksi, joilla on olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

4 mom.: Voimassa oleva 2 mom. siirtyisi 4 momentiksi

5 mom.: Voimassa oleva 3 mom. siirtyisi 5 momentiksi

6 mom.: Voimassa oleva 4 mom. siirtyisi 6 momentiksi

18 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

1) on 18 vuotta täyttänyt;

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva; sekä

3) on hyväksytysti suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun järjestämän ja sisäasiainministeriön määrittämät vaatimukset täyttävän koulutuksen (*järjestyksenvalvojakouluttajan kouluttajakoulutus*).

sen), joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojatoimintaa sääntelevään lainsäädäntöön, järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin, voimankäyttöön sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet.

4) on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista sisäasiainministeriön määrittämät vaatimukset täyttävän kertauskoulutuksen (*järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskoulutus*), jos järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymistä hakeva on jo aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojakouluttajaksi 3 kohdan perusteella.

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta. Järjestyksenvalvojakouluttaja voi hakea 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisensä päättymisestä.

3 mom. :ei esitetä muutoksia

4 mom. :ei esitetä muutoksia

26 §

Rangaistukset

Järjestyksenvalvoja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

- 1) ottaa vastaan 2 a §:n 2 momentissa tarkoitetun kielletyn järjestyksenvalvontatehtävän,
- 2) laiminlyö 2 §:n 2 momentissa, 4 tai 5 §:ssä taikka 6 §:n 1 momentissa säädetyn järjestyksenvalvojan toimintavelvollisuuden taikka jättää noudattamatta 7 §:n 6 momentissa säädetyn velvollisuutensa,
- 3) rikkoo 10 §:n säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamisesta tai kantamistavasta taikka 11 §:n säännöksiä koiran mukana pitämisestä,
- 4) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn järjestyksenvalvojakortin tai todistuksen mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden taikka
- 5) ei käytä järjestyksenvalvontatehtävissä 16 §:ssä tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta tai käyttää järjestyksenvalvojan tunnusta mainitun pykälän vastaisesti,

on tuomittava *järjestyksenvalvontarikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Järjestyksenvalvontarikkomuksesta tuomitaan myös:

- 1) se, joka asettaa 2 a §:n 1 momentin vastaisesti järjestyksenvalvojaksi henkilön, jolla ei ole voimassa olevaa hyväksymistä järjestyksenvalvojaksi tai sopii järjestyksenvalvojatehtävien suorittamisesta vastoin 2 a §:n 2 momentin kieltoa;

2 - 4 kohta: ei esitetä muutoksia

3 mom. :ei esitetä muutoksia

3. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

2 luku. Vartioimisliiketoiminta

Vartioimisliiketoiminnan luvanvaraisuus

3 a §

Väliaikainen lupa suorittaa vartioimistehtäviä liikkeenluovutuksen yhteydessä

Poliisihallitus voi hakemuksesta myöntää 4 §:ssä säädetty edellytykset täyttävälle luonnolliselle henkilölle ja oikeushenkilölle väliaikaisen luvan suorittaa vartioimisliiketoiminnaksi katsottavia vartioimistehtäviä 15 ja 16 §:ssä säädettyjen vartioimisliikkeen palveluksessa olevia vastaavaa hoitajaa ja vartijoita koskevien säännösten estämättä enintään kuuden kuukauden ajan sillä vartioimisalueella tai siinä vartioimiskohteessa, jossa luovutettava liike toimi ennen liikkeen luovutusta.

Väliaikaisen luvan saaneen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön palveluksessa olevilla ei ole vartijan 28 §:ssä tarkoitettuja oikeuksia, oikeutta käyttää 33 §:ssä tarkoitettua vartijan asua eikä oikeutta kantaa 2 §:n 1 momentin 14 kohdassa määriteltyjä voimankäyttövälineitä. Toimintaan sovelletaan muuten, mitä tässä laissa säädetään.

8 a § Eräät turvatarkastustehtävät

Vartioimisliike saa ottaa vastaan toimeksiannon ilmailulaissa (1242/2005), eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) sekä turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa (1121/1999) tarkoitettujen turvatarkastusten suorittamisesta.

Turvatarkastajana saa toimia myös vartija tai järjestyslain (612/2003) 22 §:ssä tarkoitettu järjestyksenvalvoja.

Turvatarkastusten suorittamisesta on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

9 § 3 mom. esitetään kumottavaksi.

18 §

Henkilöstö- ja työvuorotiedostot

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan turvaamiseksi vartioimisliikkeen on pidettävä vastaavista hoitajista ja vartijoista tiedostoa (*henkilöstötiedosto*), josta voidaan viivytyksettä todeta:

- 1) vastaavien hoitajien ja vartijoiden sukunimi, etunimet ja henkilötunnus;
- 2) vastaavaksi hoitajaksi ja vartijaksi hyväksynyt viranomainen sekä vartijaksi hyväksymisen voimassaoloaika;
- 3) vastaavan hoitajan saama 20 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus sekä vartijan saama 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 25 §:n 1 momentissa, 29 §:n 2 momentissa ja 31 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutus

4) tiedot vartijan ampuma-aseen ja kaasusumuttimen hallussapitoluvasta;

5) vastaavan hoitajan ja vartijan palvelussuhteen alkamis- ja päättymisaika ja palvelussuhteen päättymisen syy.

2 mom. :ei esitetä muutoksia

3 mom. :ei esitetä muutoksia

22 a §

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä vartijan voimankäyttökouluttajaksi vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutin- ja teleskooppipatukkaa koskeviin osioihin sekä kouluttajaksi 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutukseen, jos hakija täyttää 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetty edellytykset ja hakija on hyväksytysti suorittanut sisäasiainministeriön asetuksella säädettyä voimankäytön kouluttajakoulutuksen.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä vartijan voimankäyttökouluttajaksi vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan osioon ja vartijan ampumiskokeen toimeenpanijaksi hakijan, joka täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset ja joka on lisäksi hyväksytysti suorittanut sm:n asetuksella säädettyä asekouluttajakoulutuksen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut hyväksymiset ovat voimassa enintään viisi vuotta. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset ja hakija on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista sisäasiainministeriön asetuksella säädettyä kertauskoulutuksen. Vartijan voimankäyttökouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisensä päättymisestä.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen voidaan erityisistä syistä liittää henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia ehtoja ja rajoituksia. Hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa vartijan voimankäyttökouluttajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Poliisihallituksen on ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan ehdoista ja rajoituksista vartijan voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

29 §

Voimankäyttövälineiden kantaminen

Vartija ei saa vartioimistehtävissä tarpeettomasti kantaa voimankäyttövälineitä. Voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija tai väliaikainen vartija, joka on suorittanut 2 momentissa tarkoitetun vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimiskohteen vartioinnissa silloin, kun tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta välttämättä edellyttää ampuma-aseen kantamista. Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta päättää

vastaava hoitaja toimeksiannoittain. Jos vartija on vartioimistehtävässä käyttänyt ampuma-asetta, vartioimisliikkeen on viivytyksettä ilmoitettava siitä aseenkäyttöpaikan poliisille.

Vartioimisliikkeen, jonka palveluksessa olevat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen koulutustilaisuus (*vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutus*). Ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa saa kantaa ainoastaan vartija, joka on saanut vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa ainoastaan vartija, joka on osoittanut vuosittain, että hänellä on riittävä ampumaaseen käsittelytaito ja ampumistaito. Väliaikainen vartija ei saa kantaa ampuma-asetta.

44 §

Turvallisuusalan valvontatiedot

Poliisi pitää tietoja vartioimisliikkeistä sekä niiden 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastuuhenkilöistä ja vastaavista hoitajista sekä vartijoista, turvasuojaajista ja vartijoiden voimankäyttökouluttajista sekä järjestyksenalvoista annetun lain 1 ja 18 §:ssä tarkoitetuista järjestyksenalvoista ja järjestyksenalvojakouluttajista (*turvallisuusalan valvontatiedot*). Turvallisuusalan valvontatiedoista säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

47 a §

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen, jos voimankäyttökouluttaja sitä pyytää.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos voimankäyttökouluttaja:

- 1) ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä rehellisyydeltään, luotettavuudeltaan tai henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksiä;
- 2) on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtävänsä, tai hän on tahallaan menetellyt vartijan voimankäyttökouluttajana olennaisesti virheellisesti; taikka
- 3) on olennaisesti rikkonut vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vartijan voimankäyttökouluttajalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta.

Poliisihallituksen on ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamisesta tai varoituksen antamisesta vartijan voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

49 a § Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos vartijan voimankäyttökouluttajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa hyväksymisen peruuttamiseen.

Poliisihallituksen on ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta vartijan voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

56 §

Vartioimisliikerikkomus

Vartioimisliiketoiminnan harjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 7 §:ssä säädetyn muutosilmoituksen, 8 §:ssä säädetyn toimeksiantosopimuksen, 17 §:ssä säädetyn tapahtumailmoituksen, 18 §:ssä säädetyn henkilöstötiedoston tai työvuorotiedoston, 19 §:ssä säädetyn toimintaohjeen taikka 45 §:ssä säädetyn vuosi-ilmoituksen laatimisen, nähtävillä pidon, säilyttämisen tai poliisihallitukselle määrääjassa toimittamisen.

2) laiminlyö 16 §:n 2 momentissa säädetyn tehtävän antamista, tai 29 §:n 3 momentissa säädetyn ampuma-aseen käyttämistä koskevan ilmoituksen taikka laiminlyö järjestää vartioimisliikkeen palveluksessa oleville vartijoille ja väliaikaisille vartijoille 29 §:n 2 momentissa säädetyn vuosittaisen kertauskoulutuksen tai käyttää siinä kouluttajana muuta kuin 22 a §:n 1 momentissa tarkoitettua kouluttajaa.

3) rikkoo 10 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin toiminnan vaikeuttamista koskevaa kieltoa,

4) harjoittaa vartioimisliiketoimintaa ilman vastaavaa hoitajaa vastoin 15 §:n säännöksiä,

5) rikkoo 16 §:ssä säädettyä vartioimistehtävien teettämistä tai väliaikaisten vartijoiden palveluksessa pitämistä koskevaa kieltoa taikka

6) antaa vartijoiden käytettäväksi 33 §:n vastaisia asuja,

on tuomittava *vartioimisliikerikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös vastaava hoitaja, joka tahallaan päättää voimankäytövälineiden kantamisesta tai koiran mukana pitämisestä taikka vartijan asun käyttämisestä vastoin 29, 31 tai 32 §:n säännöksiä. [huom. Sisällöllinen lisäys, vaikka sanamuoto ei muutu]

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös vartija, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 17 §:ssä säädetyn tapahtumailmoituksen laatimista koskevan velvollisuuden,

- 2) rikkoo 10 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin toiminnan vaikeuttamista koskevaa kieltoa,
- 3) laiminlyö 10 tai 13 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,
- 4) rikkoo 29 tai 31 §:ssä säädettyä voimankäyttövälineiden kantamista tai koiran mukana pitämistä koskevaa kieltoa taikka voimankäyttövälineiden kantamistapaa koskevia 30 §:n säännöksiä, [huom. Sisällöllinen lisäys, vaikka sanamuoto ei muutu]
- 5) ei käytä vartijan asua tai käyttää vartijan asua vastoin 32 §:n säännöksiä tai käyttää vartijan asua, joka on 33 §:n vastainen, taikka
- 6) laiminlyö 34 §:ssä säädetyn vartijakortin mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden.

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös poliisin, rajavartiolaitoksen tai tullilaitoksen henkilöstöön kuuluva, joka tahallaan osallistuu vartioimisliiketoimintaan taikka toimii vastaavana hoitajana tai suorittaa ansiotarkoituksessa vartioimistehtäviä 11 §:n vastaisesti, sekä se, joka oikeudettomasti käyttää vartijan asua.

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös se, joka toimii vartijan voimankäyttökouluttajana 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa koulutuksissa ilman voimassa olevaa 22 a §:n mukaista hyväksyntää.

61 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä;
- 2) muutosilmoitusten, toimeksiantosopimusten, tapahtumailmoitusten, henkilöstötiedostojen, työvuorotiedostojen, toimintaohjeiden, vuosi-ilmoitusten sekä palvelutodistusten sisällöstä;
- 3) vartijan asun merkeistä ja teksteistä;
- 4) turvallisuusalan neuvottelukunnasta.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen järjestäjistä;
- 2) voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitusta koulutuksesta ja sen järjestäjistä;
- 3) vartioimistehtävissä mukana pidettävän koiran tottelevaisuustarkastuksen järjestämisestä ja tarkastuksessa täytettävistä vaatimuksista sekä koiran rekisteröinnistä ja tunnistusmerkinnästä.

Sisäasiainministeriö vahvistaa lisäksi tässä laissa tarkoitetuissa menettelyissä käytettävien lomakkeiden sekä vartijakortin ja turvasuojaajakortin kaavan.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja joka muutoin täyttää 22 a §:ssä säädetty edellytykset, vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen yleisen osan ja vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajaksi.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja vartijan voimankäyttökouluttajan ampuma-asetta koskevan osan ja joka muutoin täyttää 22 a §:ssä säädetty edellytykset, vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen kyseistä asetyyppeä koskevaa osion kouluttajaksi ja toimeenpanemaan ampumiskokeen.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa oikeuttaa kouluttamaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutin- ja teleskooppipatukakoulutusta sekä vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta vuoden tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 3 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 22 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä vartijan voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen yleisen osan.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa ja ampuma-asetta koskeva erityinen osa oikeuttavat kouluttamaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaa osiota kyseisen asetyypin osalta ja toimeenpanemaan ampumiskokeen vuoden tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 5 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 22 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä vartijan voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti kertauskoulutuksen yleisen osan ja ampuma-asetta koskevan osan.